

4.mai

Nr. 5
august 1981

INNHold

Plan II-81 - V-82 ..	s 3
"Lik rett til utdanning?" ..	s 6
Økonomien må sikres ..	s 9
Udemokratisk valg.	
Kritikk av av framgangsmåten ved nominering og valg til DS i Oslo ..	s 11
Kva er udemokratisk. Svar til Jan ..	s 12
Direktiv om Røde Fane ..	s 13
Kvinnedebatt:	
Opp av hengemyra ..	s 14
Kvinnearbeidet /jentediskusjonen ..	s 17
Kvinneundertrykking i partiet ..	s 18
Kina diskusjon ..	s 22
Kritikk av sider ved politikken til KKP ..	s 22
Hva skjer i Kina? Hvordan bør vi forholde oss til KKP? ..	s 33
Om Kinas politiske linje etter kulturrevolusjonen ..	s 42

DEADLINE FOR NESTE NUMMER: 11.september

PLAN H81-V82

1. KORT OM GJENNOMFØRINGA AV FORRIGE ÅRSPLAN.

Den forrige planen prioriterte interessekamp/utdanningspolitikk, verving/skolering, internasjonalt arbeid og fagkritikk i denne rekkefølgen som sentrale oppgaver for forbundet som heiskap.

I hovudsak har dette vist seg å vere ei korrekt prioritering. Utgangspunktet for planen var grovt sagt denne vurderinga: Vi venta alvorlege åtak på studentøkonomien i løpet av året og vi meinte krigsfaren krevde ei oppprioritering av det internasjonale arbeidet. Samstundes var vi prega av stagnasjon og tilbakegang i medlemstal. Organisasjonen var som heiskap prega av klare høgare tendensar.

Vi kan no oppsummere klare framganger i arbeidet med IK og konsolideringa av NKS som ein kommunistisk organisasjon. Hovudtendensen er klar styrking av vår innverknad i interesseorganisasjonane. Internt har oppgjeret med høgrefeil begynt å gje positive resultat. f. eks. i skoleringsarbeidet. Vi har verva betre dette året enn på tre-fire år. Samstundes har høgrediskusjonen vist at det er svært farleg å undervurdere desse feila og at det er livsviktig for NKS at vi held fram med diskusjonen om t.d. sosialismen og dei strategiske spørsmåla. Avvisninga av parlamentarismen må ikkje føre til at vi skyver denne diskusjonen langt inn i framtida (Diskusjonen i 4. MAI bør absolutt halde fram).

Ein hovudveikskap har vore at det internasjonale arbeidet ikkje har blitt prioritert høgt nok. Ei vurdering av den internasjonale situasjonen tilseier ei oppprioritering av dette arbeidet. Sannsynlegvis vil dette måtte føre til ei klar omdisponering av krefter i sentralen og DSA. Dette året har det vore eit etter mitt syn klart misforhold mellom ei sentral prioritering som dei aller fleste har vore samde om og på den andre sida konkret disponering av våre ressursar. Det er fleire årsaker til denne politiske feilen, men eg trur det viktigaste er dels synet på NKS som ein studentpolitikk/interessekamp-fraksjon i AKP, dels for dårleg forståing av krigsfare-trugs målet. Sentralen har eit hovudansvar for at desse feila har utvikla seg. (Dei initiativa som er tatt har fungert svært bra og nokre lag har jobba svært bra på dette feltet.) Ein del lag har jobba systematisk med andre felter i lengre perioder (fagkritikk, kvinnekamp, Alta-arbeid bl. a.). Med mitt kjennskap til desse laga har dette vore korrekte prioriteringar. Det er viktig at ein legg sentrale planar som gjev rom for

lokalt armslag og initiativ.

2. SITUASJONEN FRAMFOR EIT NYTT STUDIEÅR.

-Polen, El Salvador, Afghanistan er stikkord som viser at den internasjonale situasjonen er skjerp i forhold til i fjor. Uansett vurderinga av krigsfaren i forhold til desse hendingane, så er det klart at dette er ein situasjon som må føre til ei styrking av det internasjonale arbeidet vårt.

Einar Førde seier at "studentøkonomien er rimeleg bra". Uansett regjering til hausten må vi rekne med ytterlegare nedgang for økonomien vår.

-Stortingsmelding 45 varslar om slutten på den høgare utdanninga slik vi kjenner den i dag. Alvoret i dette blir undersreka av at alle dei andre studentorganisasjonane faktisk ser ut til å ville støtte denne rasjonaliseringen.

-Den politiske situasjonen på dei høgare lærestadene av at alle dei andre student-organisasjonane går til høgere: dei student-konservative hyller Milton Friedman og kritiserer partiet Høyre for venstreavvik. AUF på Universitetet i Oslo er ihuga Gro-tilhengarar, Berge Furre har auka oppslutning i Sosialistisk Front og vi ser at "fagkritikarane" no kjem attende for fullt. Det betyr at i den leiren vil pratet om "perspektiv" auka proporsjonalt med aksepteringa av rasjonaliseringar og iveren etter å legge ned interessekampen for studentene sine daglege interesser.

Med andre ord: NKS står overfor utfordringar som vil stille store krav til oss i tida framover. Det er derfor positivt at vi framfor eit nytt år faktisk står betre rusta enn på mange år. Men det seier ikkje så altfor mykje. Vi må huske på at NKS for eit par år sidan var temmeleg semre greier. Det er likevel mitt syn at dersom vi spelar vår kort bra framover, vil vi kunne vinne rask framgang.

3. KURSEN FRAMOVER, NOKRE VIKTIGE OMRÅDE OG MÅLSETTINGAR.

Vi skal vere på vakt mot idear som vil redusere alle problem i organisasjonen til eit problem. Men vi kjem likevel ikkje unna at det grunnleggande skillet i studentpolitikken går mellom reformismen og revolusjonær studentpolitikk. Det er grunn til å minne om denne sanninga

i ein periode der det er heilt klart at SV på dei høgare lærarstajane tek mange skritt i retning av sosialdemokratiet. Det er ingen tvil om at berre dersom vi sjølve held fast ved ei revolusjonar linje vil vi kunne motstå presset frå den borgarlege offensiven som viser seg også i våre rekker.

Samstundes med at vi kjemper mot reformismen, må vi vere på vakt mot tendensar til å erstatte einskapsarbeid og taktikk med raude fraser og sekterisme. Det er t.d. eit faktum at ein foresetnad for å få gjenombrot for vår utdanningspolitiske linje er både at vi utviklar analysen og ein konkret taktikk.

Først fire overordna målsettingar:

1. Styrke det særlege kommunistiske arbeidet eksternt og internt.
2. Kome på offensiven i forsvarsdebatten - styrke det internasjonale arbeidet.
3. Reise kampen for levekåra - for grasrotaksjon og grasrotorganisering.
4. Kome på offensiven i den utdanningspolitiske debatten: Strategi og taktikk for studentkampen i 80-åra.

Ad 1.

Viser følgande viktige oppgåver:

- skoloring i marxismens ABC
- interndiskusjon om viktige spørsmål som kan samle heile organisasjonen.
- den ideologiske debatten harr tatt seg opp det siste året. Det er viktig å utvikle denne bl.a. ved å utvikle for intern og eksternt som legg vekt på ideologiske spørsmål. (Eksempel: Oslo har i vår hatt ein møteserie om sosialismen som har vore tilbud til alle NKSarar i denne byen).
- eksternt: det vil vere av stor betydning både for NKS som organisasjon og for studentrørsla omhellelskap å få styrka den ideologiske og politiske kampen. Det politiske og ideologiske klimaet på den såkalte venstresida er prega av skepsis og forvirring, men også av interesse og søking etter svar.

Ad. 2.

Foresetnaden for å få gjort noko med dette er bl.a. at det vert sett av folk til å drive dette arbeidet. Dersom DSa og laga seier seg samd i at dette er ei heilt sentral oppgåve må dette materialisere seg i heil konkrete planar, kader og leing.

For det første trengs det ei oppprioritering av det konkrete solidaritetsarbeidet (Polen, Afghanistan, El Salvador). Dessutan endrar verda seg raskt for tida, det er grunn til å vere særskildt merksame på utviklinga i Polen.

For det andre er det like viktig at vi kjem på offensiven i forsvarsdebatten. SV har fått altfor fritt spelarom til å spreie sin passifistiske pro-sovetisme. Spørsmål om atomopprustning. Norden som atomfri sone og linja for forsvar av Norga er særleg viktige spørsmål.

Ad 3. Kampen for levekåra.

Vi har all grunn til å tru at hausten vil gje studentane nye sjokk. Vi må på eit tidleg tidspunkt sette i gang diskusjonar som førebur aksjonar til hausten. Hovudfaren no er ikkje subjektivisme slik SV forsøker å innbille oss - tvertim må det vere ei viktig målsetting for oss framover å slå attende defeatismen som SV sprer om mulighetene for aksjonar.

I forhold til i fjor er situasjonen endra ved at vi no må registrere at SV går stadig lengre til høgre og ikkje kan ventast å spele nokon progressiv rolle i arbeidet for å reise nye aksjonar. Vår linje skal sjølsagt vere å forsøke å presse bl.a. gjennom NSU, til å ta initiativ, men vi skal ikkje ha illusjonar. Vi skal vere klar over at denne faktiske situasjonen vil objektivt gjere det vanskelegare å få sett i gang aksjonar. Vi vil berre kunne presse SV til å kome med støtte dersom vi evnar å mobilisere grunnplanet.

Det er viktig å få utnytta valgkampen til å reise desse spørsmåla. Ein ide er t.d. konfrontasjonsmøte med DNA, Høgre og SV-politikarar på lætestadane om deira syn på studentøkonomien og kva dei aktar å gjere.

Det stadig tilbakevendande problemet er spørsmålet om grunnplansorganisering, særleg viktig i NSU. Vi har ikkje nokon tru på framgangar i arbeidet for å gjere NSU til ein kamporganisasjon og fagforening for studentar før vi greier å knekke SV sitt hegemoni i denne organisasjonen. Derfor vil det vere viktig at vi i løpet av det neste året jobbar målbevisst med målsetting minst å fordoble vårt antall mandat til neste landsting. Faktisk er dette ganske realistisk. Uansett må vi reise ein politisk kamp om NSU med særleg innretting på organisasjonens byråkratiske funksjon og SV sin reaksjonære utdanningspolitiske linje. Parallelt må vi prioritere kreftene i fagutvalg og liknande organ. I den politiske kampen om NSU skal vi vere opne for at det er mulig å oppnå kortsiktige alliansar også med folk langt inn i Grønt Gras. Eg trur t.d. at, det skal vere mulig å mobilisere ein ganske brei frønt mot SVs sekteriske fagkritikklinje. Også innafor SV er klar opposisjon mot denne linja.

I eit lengre strategisk perspektiv er kampen om NSU av heilt avgjerande betydning. Vi skal vere klar over at ei klarare markering i forhold til SV stiller oss overfor problem av taktisk karakter i saker der det er viktig at vi står saman med SV - t.d. som hittil i samskipnadsspørsmål og kampen for betringar på inntektssida. Men også på dette området gær SV no til høgre: i standen for å rette kampen inn for auke i lån og stipend vil dei no fokusere einssidig på eit politisk feilaktig krav: behovsprøvd tilbakebetalingstid.

Ad. 4 Strategi og taktikk diskusjonen for studentkampen/utdanningspolitikk.

Det er fleire grunnar til å prioritere denne diskusjonen no:

- all høgare utdanning står framfor omfattande rasjonaliseringar og omstruktureringar, dersom

borgarskapet og DNA for det som dei vil. Særleg universitetet er utsatt, men også fagutdanningar som sosialskular, lærarskular, sjukepleierutdanning. Vi trng analyser for å slå fast dei meir langsiktige utviklingstendensane og kva tiltak som kan vente oss på kortare sikt. Vi er kome eit stykke på veg i dette arbeidet men det står mykje att.

- samtlege andre studentorganisasjonar ser ut til å ville akseptere denne utviklinga. Klarare enn på lenge teiknar det seg to klare linjer i utdanningspolitikken på dei høgare lærestadane.

- i nokre av dei mest sentrale spørsmåla fungerer SV som DNA si forlengte arm, t.d. i synet på fagutdanning og yrkesretting. Desse spørsmåla er det no kamp om i alle interesseorganisasjonane.

- det er stort behov for å utvikle kortsiktige taktiske linjer for NKS i dette arbeidet, og det er viktig å samorden framstøta og diskusjonane i dei forskjellige interesseorganisasjonane.

PRIORITERING, TIDSPLANAR

Oppgaveplan.

1. Frå semesterstart til valet er RV hovudoppgåve. I tillegg må vi i denne perioden konsentrere kreftene om ein markerings- og verveoffensiv.

2. Frå valet til jul.

- 1) Utdanningspolitikk/interessekamp
- 2) Skolering/studier
- 3) Internasjonalt arbeid/forsvarspolitik

Dette er oppgaver og prioritering for organisasjonen som heilskap. Det betyr sjølsagt ikkje at ein dei lag vil komme til å prioritere andre saker, t.d. fagkritikk i staden for IK.

3. Fra jul til landsmøtet

Sentralstyret har ikkje fatta endeleg vedtak om plan for vårsemesteret. Men det er klart at i ein viss periode vil landsmøte-bevegelsen vere heilt sentral.

Andre saker

Dette planskrivet slår fast hovudretningslinjene for vårt arbeid det neste året. I tillegg til dei oppgåvene som er nemnt er det klart at deler av NKS også vil arbeide med andre saker: kvinne-kamp, fagkritikk, streikestøtte, miljøvern, mål-sak osv. Her trengs det konkrete vurderingar både av situasjonen i klassekmapen generelt og av dei lokale forholda.

Verving: Dette må bli ein integrert del av vårt øvrige arbeid. Men det trengs særigne tiltak og leing for dette arbeidet. Det er svært viktig at mykje krefter blir nytta i starten av haustsemesteret til ein verveoffensiv: vise seg i "landskapet", spørre folk om å bli med direkte og ha tilbod om studiesirklar.

Obligatoriske møter i haustsemesteret:

- 1) Stortingsvalget, dette gjeld for dei laga som ikkje diskuterte valget i vårsemesteret. Opplegg for møtet sto i mars nummeret av 4. mai
- 2) Utdanningspolitikk, frist 15. oktober. Opplegg og studiemateriale til møtet kjem i neste nummer av 4. mai (september)
- 3) Fred/forsvarspolitik, frist 15. november

Sentralstyret i NKS

"LIK RETT TIL UTDANNING" ?

Jeg har inntrykk av at det finnes en del motstand i NKS mot deler av vår utdanningspolitikk. Denne motstanden er ikke kommet til uttrykk gjennom f.eks. innlegg til 4.mai. Dette er dumt, fordi det hindrer oss i å komme fram til enighet og komme videre i å utvikle en riktig utdanningspolitikk. (Dessuten har medlemmene rett og plikt til å ta opp uenigheter....).

Uenighetene dreier seg i første rekke om spørsmål som kan oppsummeres i forhold til arbeiderklassen, forholdet mellom teori og praksis i utdanning, kunnskapsbegrepet osv. Jeg skal ta opp noen spørsmål i tilknytning til dette.

HOVEDOPPGAVE

Revolusjonæres hovedoppgave blant studenter er å vinne dem for den sosialistiske revolusjonen og den kommunistiske bevegelsen. Dette må være det overordnede perspektivet for vårt arbeid. Dette betyr f.eks. at paroler som "lik rett til utdanning" må vurderes i forhold til dette strategiske målet. Det betyr videre at spørsmål som arbeiderklassens adgang til høyere utdanning og arbeid for studentenes daglige interesser må ses i forhold til dette målet.

Det alvorligste angrepet på studentene i dag er sosialdemokratiets forsøk på å omdanne høyere utdanning til et system av livslang læring, til å av-profesjonalisere store deler av de "lavere" akademiske yrkene og til en gjennomgripende innsparingskampanje i høyere utdanning. Denne politikken støtter SV, vi er derfor blitt stående nokså aleine i kampen mot Stortingsmelding 45. Dette gjør kampen vanskeligere, men det betyr sjølsagt ikke at kampen er feil.

LIK RETT TIL UTDANNING

DNAs hovedtaktikk for å få gjennomslag for

sin utdanningspolitikk er å framstille den som et forsøk på å utjevne klasseskillene. De foreslår diverse "tekniske" triks for at arbeiderklasseungdom, som med nødvendighet blir "tapere" i den borgerlige skolen, skal komme inn i høyere utdanning. F.eks. blir det foreslått at enhver 12-årig utdanning gir studiekompetanse. F.eks. gir det å være 25 år gir studiekompetanse. (Riktignok må man være 5 år i yrkeslivet, ^{med} den store arbeidsløsheten gir det vel ikke mening å utelukke folk som har gått på arbeidsledighetsstrygd i 5 år heller?)

Disse standpunktene har fått stor oppslutning til langt inn i NKS. F.eks. har NKSere i DHL fremma resolusjon om dette på DHLs landsmøte. Taktisk sett mener jeg det var riktig. Det er mange spørsmål rundt Stortingsmelding 45 som er viktigere og det er svært uheldig å få stilt motsigelsen på opptakskriterier. Likevel er jeg prinsipielt mot disse tiltakene og jeg skal begrunne hvorfor.

For det første har DNA som det største og statsbærende borgerlige partiet i Norge totalt forvrengt den revolusjonære arbeiderbevegelsens krav om kunnskap. Et av Marcus Thranes viktigste krav var kravet om kunnskap. Arbeiderbevegelsen krevde kunnskap for bedre å kunne kjempe mot borgerskapet, og for å kunne gjennomføre den sosialistiske revolusjonen - kort sagt: Kunnskap for å fremme arbeiderklassens kollektive frigjøring.

Thranebevegelsen formulerte seg slik: "Skolen bør ikke som forhen være en anstalt, hvor barnet tvinges til at pugge de reglementerede religionsbøker, men en sand folkeskole hvor der opplæres til alle de kunnskaper der en til trenger både som medlem af kirke og stat, altså

i naturlære, historie, geografi, grammatikk, skrivning, regning, kommunikasjonshistorie, statsøkonomi, naturkreftenes anvendelse og, når det ved anførte fag var kommet til tænkning, i religionshistorie".

INDIVIDUELL FRIGJØRING

Den borgerlige skolereformator Hartvig Nissen hadde derimot et helt annet syn på utdanning av arbeiderklassen. Han fremholdt at det viktigste ved utdanning var "å bringe de ledende representanter for arbeiderklassen opp på de dannende lags nivå", mao. hovedsaken ved utdanning var å få arbeiderklassens ledere til å forlate sin klasse. Og det er dette standpunktet DNA fremmer i dag. Når Stortingsmelding 45 diskuterer opptaksregler, og andre utdanningsspørsmål, dreier det seg utelukkende om hvordan en liten del av arbeiderklassen skal kunne skifte klasse, dvs. "frigjøre seg" individuelt over i småborgerskapet. Meldinga er overhode ikke opptatt av at arbeiderklassen som kollektiv skal ha en opplæring som fremmer frigjøring. For en slik opplæring måtte bestå av f.eks. følgende fag i grunnskolen: Revolusjonshistorie, fagforeningstaktikk, militær opplæring for revolusjon og frigjøringskrig, timer i avsløring av borgerskapet. Enhver forstår det fullstendig absurde i dette. Men som Brecht formulerte seg: "Hvis De mener dette er utopisk, ber jeg Dem tenke over hvorfor det er utopisk".

Når DNA stiller parolen lik rett til utdanning er det altså for å opprettholde den borgerlige myten om at det under kapitalismen finnes en lik rett til noe som helst, det er altså et krav om den samme borgerlige likhet som Marx kritiserte i "Kritikk av Gotha programmet", kort sagt: DNA fremmer ideen om den borgerlige likhet, i stedet for å avsløre den borgerlige likhet som alles rett til å sove under broene eller kjøpe supertankere.

Dessuten stiller DNA et krav som i Hartvik Nissens ånd betyr at arbeiderklassens talenter skal gå over i småborgerskapet og dermed suges

opp av det borgerlige klassesamfunnet.

Dette betyr ikke at vi skal gå mot parolen om lik rett til utdanning, vi er spesielt for den i den forstand det betyr at arbeiderklassen har krav på kunnskap som kan brukes til å tjene klassen. Desuten er kravet om kulighet til høyere utdanning et viktig demokratisk krav.

Men når dette kravet får konsekvenser som at man ikke trenger noen form for kunnskap for å begynne i høyere utdanning, mener jeg at dette kravet plutselig er blitt strategisk.

Hvilke konsekvenser får dette? Ta f.eks. fremmedspråkkunnskapene. Konsekvensen av at hvem som helst over 25 år kan begynne i høyere utdanning er at man ikke behøver å kunne noe som helst fremmedspråk for å ta fatt. Allerede i dag ser vi konsekvensene av at tredje språkundervisninga i praksis er nedlagt. Færre og færre studenter mestrer tysk (for ikke å snakke om fransk). Hva betyr dette f.eks. for samfunnsfagene, der størsteparten av den progressive og kritiske forskningstradisjonen finnes på tysk og

fransk. Hva betyr ikke dette for det faglige nivået, for mulighetene for faglig "ordypning, for kritikk av det dominerende amerikanske pensum. Og hva skjer når studentene ikke lenger mestrer engelsk, men må holde seg til norsk og norske sammendrags av den engelske originallitteraturen.

DNA bruker sympatien om lik rett til utdanning for å senke det faglige nivået i høyere utdanning, noe som utvilsomt først og fremst vil ramme enhver kritisk og fagkritisk aktivitet og derfor utelukkende tjener borgerkspæet. Videre brukes det å legitimere omlegginga til deltids- og etterutdanning på bekostning av heltidsstudentenes interesser, noe som kvalitativt vil forværrer mulighetebe til å drive revolusjonær virksomhet på universitetet. Og endelig brukes det som legitimering for å bekjempe profesjonaliseringa. "Alle skal kunne bli lærer", sier Førde og er liksom progressiv ved å hevde at f.eks. praksis fra yrkeslivet gjør en like kmpotent til å undervise unger som lærerskolen, men det er reinskikka tøv å hevde at folk uten pedagogisk utdanning er like kvalifisert til å undervise som folk med slik utdanning.

Allerede i dag er det gjennomført at enhver idiotisk praksis gir like mange poeng til opptak til lærerskolen som lærerpraksis.

KONKLUSJON

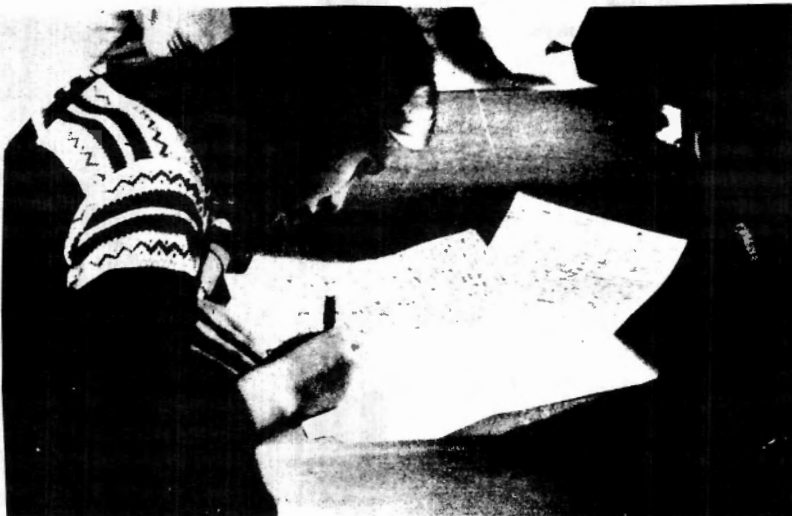
Hvis kravet om arbeiderklassens adgang til høyere utdanning blir stillt opp som overordna målsetting, må man ende med full omfavning av DNAs utdanningspolitikk. Men for revolusjonære er det arbeiderklassens kollektive frigjøring - den sosialistiske revolusjonen - som er målet. Og det er slett ikke sikkert at noen flere arbeiderunger i småborgerskapet vil tjene det målet hvis det samtidig fører til at universitetet blir gjort om til en middels kveldsskole.

Jeg fåper dette innlegget har provosert noen av de uenige til å ta pennen fatt. I så fall var det verdt å ofre søndagsturen for forfatterskapet.

PB

Disse spørsmålene blir tatt opp grundigere i sommerleirrinnledninga til seminaret om utdanningspolitikk på Dokka i august i år. Innledninga blir trykt opp sendt rundt til alle DSer og lag umiddelbart etter sommerleiren.

(red.)

ØKONOMIEN MÅ SIKRES

Jeg skal her prøve å gi en oversikt over den økonomiske stoda i organisasjonen. Jeg skal først skissere det siste årets utvikling og deretter streke opp hva jeg mener bør gjøres videre i økonomiarbeidet.

NKS begynte høstsemesteret 1980 med relativt mye penger i kassa, men med et underskuddsbudsjett. Både utgiftssida og inntektssida på budsjettet var, sammenlignet med tidligere år, realistiske og innebar ingen overdrivelser. På inntektssida eksisterte de bl. a. to store poster som hele budsjettet avhang av, nemlig innsamlingsaksjonen og kontingenten. På utgiftssida eksisterer postene propaganda, konferanser, trykkeutgifter, reiser osv. Ved juletider kune AU oppsummere følgende:

Utgiftssida blei ca. 30% lavere enn budsjettet, noe som skyldes bl. a.

- 1) mindre sløsing (billigere kontor o.l.)
- 2) billigere konferanser enn antatt
- 3) andre forhold som ikke kan nevnes pga. sikkerheta.

Resultatet av kontingentinnbetalinga var ca. 50% lavere enn budsjettet. Resultatet av innsamlinga var ca. 80% lavere enn antatt.

Som årsakene til denne dårlige inntektssida har AU oppsummert følgende:

- 1) En stor del av medlemmene betalte ikke kontingent bl. a. som følge av for lite sentralisme i økonomiarbeidet. Feilen ligger hovedsaklig hos sentralen, men DSene og lagene har også en del skyld i dette resultatet, ~~for~~ de gjorde for lite for å drive inn kontingenten i sine distrikt/lag. Fristene for innbetaling blei heller ikke voerholdt slik at inntektene stort sett kom på etter-

skudd i forhold til utgiftene.

- 2) Medlemmene er for lite politisk bevisste på hva kontingenten har å si for organisasjonen sin eksistens.

Årsakene til det dårlige resultatet i innsamlingsaksjonen kan begrunnes ut fra både 1) og 2).

I Oslo f.eks. blei det på sommerleir i fjor samla inn ca. 6000 i gjeldsbrev og kash. Kun 4-5 stykker innfridde gjeldsbrev slik at det reelle resultatet blei kr. 3700.

Den eneste årsaken til at NKS "overlevde" var at vi på det tidspunktet hadde relativt mye stående på en reservekonto, en reservekonto som ved juletider nesten var oppbrukt.

Resultatet av disse oppsummeringene blei:

- 1) AU vedtok å jobbe for å drive inn all utestående kontingen fra høstsemesteret.
- 2) Strammere sentralisme i kontingentarbeidet.
- 3) AU innhentet skikkelig oversikt over hver enkelt lag, med antall medlemmer, hvor mye hver enkelt betalte, hvor mange som ikke betalte osv.
- 4) Kontingentarbeidet fikk generelt høy prioritet.

I juni kunne AU oppsummere følgende: utgiftssida er ca. 23,6% lavere enn budsjettet. Innsamlinga av kontingent H-80 er 12,8% større enn antatt. Kontingentinnsamlinga av V-81 blei 25% høyere enn budsjettet. Men merk, den budsjetterte kontingent V-81 var adskillig lavere enn den budsjetterte H-80 pga. erfaringene i høstsemesteret. Men til tross for dette var kontingentinnsamlinga for V-81 15% større enn for H-80.

Men ser vi nå på gjennomsnittet for alle registret medlemmer (betalende og ikke betalende) finner vi at denne er 1,35% lavere enn minstesatsen, men landsgjennomsnittet for betalende medlemmer er ca. 16,67% større enn minstesatsen. Vi ser altså at det er to problem i kontingentarbeidet. Noen medlemmer betaler ikke i det hele tatt og de fleste som betaler betaler for lite. Jeg viser for øvref til vedtak fra AU om kontingents størrelse. I dette vedtaket vil medlemmene finne begrunnelse for bl.a. å heve minstesatsen og jeg håper at dette innlegget også har underbygget nødvendigheten av et slikt vedtak.

Årsakene til at utgiftene blei lavere enn budsjettet er bl.a. :

- 1) færre HMG nummer enn antatt
- 2) mindre folk på konferansene enn antatt
- 3 andre utgifter, som ab sikkerhetsmessige grunner ikke kan nevnes blei lavere enn antatt.

Årsakene til høyere kontingentinnbetaling:

- 1) Strammere sentralisme
- 2) Økonomiansvarlig har hatt bedre kontakt med lag og Dser, og derfor hatt lettere for å følge opp kontingentinndrivinga.
- 3) De fleste medlemmene har betalt kontingent
- 4) Andre årsaker som ikke kan nevnes pgs. sikkerheta.

Tendensen mhp. den økonomiske situasjonen i NKS er altså positiv. NKS har ikke gjeld og sløsing på utgiftssida er eliminert. Når det gjelder kontingentarbeidet kan vi altså spore en framgang samtidig som det må gjøres noe med at medlemmene betaler for lite.

HVA BØR GJØRES FRAMOVER?

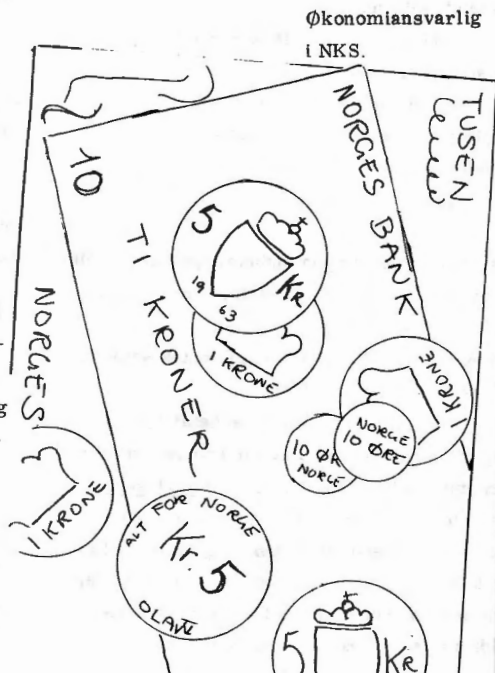
Medlemmene må ta til etterretning økonomivedtaket fra AU om heving av minstesatsen, samt gjenoppretting av den gamle kampmålsettinga. Kontingenten må betales inn innen fristen.

Alle økonomivedtak må følges nøye. AU må informere medlemmene om den økonomiske situasjonen med jevne mellomrom.

Laga må se på kontingentarbeidet som en politisk oppgave. Skal vi f.eks. kunne spre propaganda om NKS sin politikk, så trengs det penger! Trykking er dyrt, f.eks. koster et eks. av HMG kr. 0,75, og som kjent deles jo HMG ut gratis over hele landet. (Forøvrig koster et eks. av 4. mai kr. 3,75). I tillegg trengs det en lei reising, noe som allerede er relativt dyrt og som bare blir dyrere og dyrere. En kommer ikke særlig langt for 500 kroner f.eks.

Jeg vil derfor oppfordre medlemmene til å ta dette innlegget alvorlig og allerede i dag bestemme deg for hvor mye du kan gi i kontingent. Laga bør også så fort som mulig diskutere økonomi og velge økonomiansvarlig.

De DS og lag som skal holde tilbake kontingent, må sette opp et budsjett som skal godkjennes av en representant for sentralen.

UDEMOKRATISK VALG

KRITIKK AV FRAMGANGSMÅTEN VED NOMINERING OG VALG AV KANDIDATAR TIL DS I OSLO

Laget for sykepleiaraskulane hadde møte før årsmøtet i NKS i Oslo, og laget si innstilling var å nominere 1 kandidat til DS. Denne kameraten skriv kadervurdering som blei levert til nominasjonskomiteen før årsmøtet. Ho blei vurdert der og innstilt til DS. Underteikna blei nominert av styret i laget, men etter diskusjon fann me ut at mine krefter skulle brulast til å følge opp dei eksterne og interne oppgåvene som eg allerede hadde.

3-4 dagar før årsmøtet hadde eg kontakt med ein kamerat fra det dåverande DS. Eg blei fortalt eg var nominert til det nye DS av ein kamerat som sat i DS, og blei spurt om eg kunne skriva ein kadervurdering. Men sidan laget mitt hadde vurdert ein annan kamerat, var eg motvillig til dette.

Vel situasjonen blei i hvert fall slik at eg ikkje fekk tid/hadde lyst til å skriva ein kadervurdering. Eg var på årsmøtet 1. dag og deltok i diskusjonane på lik linje med andre delegatar. Fleire av dei som var med i gruppa mi på årsmøtet, var medlemmar av nominasjonskomiteen, pluss at 1 av dei i tillegg var med i laget mitt. Desverre kunne eg ikkje vere med på årsmøtet 2. dag fordi eg skulle reise bort.

Når eg så kjem heim ca. ei veke etter, ligg det innkalling til DS-møte og ventar på meg. Min første reaksjon var: "Dette går berre ikkje an!" Her var eg altså blitt valgt inn i DS: 1) Utan at det låg føre ein kadervurdering. 2) Utan innstilling fra laget. 3) Utan at kameraten var til stades på valget og hadde anledning til å leggja fram sitt syn.

Eg var altså nominert av leiande DSar utifrå (etter det eg kan skjønna) svært så magert kjennskap til min politiske praksis - og svusj - rett inn i DS - i staden for den kameraten som var innstilt frå laget vårt.

Ka i all verdens land og rike er dette for

slags praksis.

For det første har dette ingen ting med kommunistisk organisasjonsstruktur å gjera. Her er det snakk om fundamental mangel på demokrati. For det andre åpnar dette for ein praksis der ledande folk kan handplukka kadrar frå laga og sikre at dei blir valgt - til og med framfor den kameraten som var innstilt frå samme laget. Det hjelper ikkje å seie at hensikten var god - sykepleiarane trengte ein representant i DS - både han som nominerte og han som blei innstilt og valgt står på NKS sine politiske linjer osv, osv.

Me har blitt fortalt at det blei foretatt fleire slike "tilfeldige valg". Derfor er det prinsippet i framgangsmåten i denne saka me kritiserer, og krev at det noverande DS går gjennom og ser på kva måte kvar enkelt DS-medlem har blitt valgt.

Sånn som situasjonen var på årsmøtet, med altfor få nominerte kameratar med ein skikkeleg kadervurdering, burde ikkje valget av nytt DS ha blitt gjennomført.

Det gamle DS burde ha mykje meir grep om situasjonen før valget. DS-medlemmane kunne talt seg ein tur rundt om i laga, preika med folk, fortalt om kor viktig det er at me har eit DS som fungerer ledande og bra på alle måtar, og at den beste forutsetninga for det er at laga nominerar 1 eller 2 kandidatar til DS der skikkelege vurderingar ligg føre, og der dette har vore diskutert grundig i laget, utan, eventuelt med DS-medlem til stades.

Dette ville etter mi/vår meining ha sikra demokratiet i organisasjonen vår på ein heilt annan måte enn tilfellet var nå før valget - der det faktisk har skjedd ein uthuling av demokratiet --- og dette i disse "demokratisk sentralisme-diskuterande" tider. Kor skal det enda kameratar?

For sykepleiarane

v. Jan

KVA ER UDEMOKRATISK

SVAR TIL JAN

Det er bra at Jan tek opp denne diskusjonen. Ikkje det at eg er samd med han i kritikken, men fordi det er viktig å få ei oppklaring i tilhøva med DS-vala.

Kamerat Jan kritiserer at han er blitt vald utan å ha blitt kadervurdert først. Etter å ha fått nærare kjennskap til Jan gjennom DS-arbeid kan eg på ingen måte sjå at distriktsårsmøtet gjorde ein feil ved å velja han.

Derimot var det ein feil at hann ikkje vart kadervurdert først. Og det var ein opplagt feil at laget ikkje innstilte han. Men dette er utelukkande laget og Jan sin eigen feil. Dei ville "ha" kameraten til lokalt arbeid og unnlot å gje opplysningar til distriktsårsmøtet (i form av kadervurdering) om hans gode og dårlege sider. Det er å setja seg over distriktsårsmøtet, og innføra ein likal veto-rett, som vil gjera det umuleg å få valt eit skikkeleg DS.

Det er berre distriktsårsmøtet som (etter kadervurderingar, samt andre kommentarar frå laga) kan avgjera om ein kamerat skal inn i DS eller ikkje. Difor er det i røynda udemokratisk når laget unnlot å gje opplysningar om ein kamerat, i håp om å få "behalda han".

2) Jan skriv at han var motvillig til å skriva kadervurdering fordi ein annan kamerat var nominert frå laget hans. Kva i all verda er dette for slags argument? Kvar står det at kvart lag berre skal nominera ein kamerat? Vi skal då ikkje ha val ut fra representativitet, men ut frå politisk nivå, og eg har aldri høyrte nokon ymta frampå om at Jan ikkje skulle ha nivå til å sitja i DS. (Sjølvsagt skal representativitet og-så vere eit kriterie, men vi skal ikkje ha eit representantskap).

Kansje har distriktsårsmøtet valt feil person kansje den andre personen var sterkare, men den feilen grunnar seg så fall i at laget ikkje har lagt alle korta på bordet, ikkje kadervurdert alle persona som alle måtte vere samde i had høgt nok nivå til å sitja i DS.

(Håper at vi no slepp ein diskusjon om at eg undervurderar viktigheita av å ha sterke folk til eksternt lokalt arbeid. Poenget er berre det at distriktsårsmøtet må ha den øvste myndigheita i desse spørsmåla, og ikkje kvart enkelt lag. Det er ÅM sitt ansvar å velja den sterkast mulege leiinga for distriktet, og å sørja for at DSvalet ikkje knekker eit eller anna lag.)

3) Jan skriv: "Me har blitt fortalt at det vart foretatt fleire slike "tilfeldige" val": Han siktar sannsynlegvis til valet av ein kamerat frå ein annan skule der laget ikkje hadde nominert den kameraten dei sjølve vurderte som den mest leiande. Dei hadde først vurdert kven dei trøng lokalt, og så "avsatt" ein til DS. Her gjekk også ÅM utanfor innstillinga frå laget, og det må oppsummerast som heilt korrekt. Kameraten, som vart vald høyrer i dag med til drivkreftene i Oslo-distriktet. Kvifor skulle ein eigentleg ha DS-val på årsmøtet dersom innstillingar frå laga var ukrenkelege, dersom det er brot på kommunistiske organisasjonsprinsipp å gå forbi desse. Då kunne vi like godt rekna dei som var innstilte som valde.

Problemet ved årsmøtet er ikkje at laga ikkje vert høyrde, men at ein del lag, særleg på skulane, ikkje vil bli høyrte, held attende opplysningar om personar (sender ikkje inn kadervurderingar). Dette har i fleire år ført til at vi har altfor få kandidatar å velje mellom.

Dette var og grunnen til at detforrige DS la stor vekt på å få fram kadervurderingar/nominasjoner frå fleite lag. Sjølv om Jan meiner det er gjort for lite, har det vore ein framgang frå før på dette feltet.

4) Jan skriv at valet skulle vore utsett. Til det er å seie at ÅM allereie var utsett eit halvt år for å få styrka ÅM-diskusjonane. Fleirtalet i det gamle DS hadde meir eller mindre som hovudoppgåve å jobba med årsmøtet. Når førebuingane likevel kan kritiserast for å ha vore svake, seier dette ein heil del om tilstandane i det gamle DS. Storleiken var ved ÅM på rundt ein tredje del av det nyvalde DS. Dersom nyval ikkje hadde skjedd på ÅM, ville vi neppe i dag ha hatt noko DS i det heile.

Problemet med for få nominasjonar vart teke opp i god tid før ÅM på formannskonferansar og elles i ÅM-diskusjonar. Difor var situasjonen betre i år enn på lenge. Likevel er problemet stort enno, som Jan peikar på, og det må vi ta alvorleg. Ikkje ved neste ÅM, men allereie no! Eg trur det vil vere ein god start at laga:

- 1) - byrjar å få inn stilen med meir jamnlege vurderingar, utan at det nødvendigvis har samanheng med DS- eller sentralstyreval.
- 2) - tek opp diskusjonen om tilhøvet mellom distriktsleiing og lagsleiing. Om kva betydning eit sterkt DS kan ha for det einskilde laget, og for distriktet som heilskap.

Knutsen

DIREKTIV OM RØDE FANE

1. Det skal settast i gang ei kampanje i NKS for å få NKS-medlemmane og sympatisørar til å abonnere på Røda Fane. Målsettinga er å få alle NKS-medlemmane til å abonnere på bladet.

2. DS og lagsstyrer må sikre at diskusjonen om behovet for og betydninga av RF blir tatt opp som eit punkt på lagsmøte før 15.9.81. Diskusjonen må innrettast på å få folk til å abonnere.

3. DSA (og lagsstyrer der det ikkje er DS) skal lede denne abonnemants-kampanja og følge opp lagsdiskusjonen med målsetting å løyse eventuelle motseiingar på å abonnere og sikre at vedtak på lagsmøte vert sett ut i livet.

4. Alle DS og lagsstyrer skal gje rapport om antal abonnenter pr. 1.10. til sentralen. Oppgje antall abonnenter i prosent av distriktet/laget.

Grunngjeving

Grunngjeving og materiale for dette direktivet er å finne i artikkel om RF i aprilnummer av 4.mai. Bruk dette til lagsdiskusjonen. Vi skal derfor vere korte her.

Det er få saker det er meir semje om i NKS enn at vi treng meir skolering. Vi treng skoler-

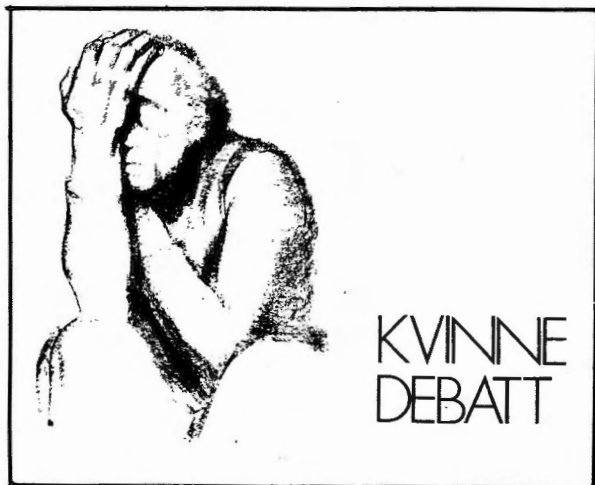
ing i den marxistiske teorien, i politisk økonomi, filosofi m.m. Vi treng å kjenne til den konkrete norske kapitalistiske røyndomen. Vi må sette oss inn i sosialismens økonomiske problem osv.

Røde Fane har som målsetting å bli eit felles forum for m-l-rørsla i slike spørsmål. Og det er lite usemje om at bladet er i ferd med å bli dette forumet. Planen framover er m.a. å ta opp Stalin og Kina. Vi meiner RF har like stor betydning for NKS som for partiet.

Hovudproblemet i dag er at det er altfor få som studerar og brukar Røda Fane. Svært få NKSsarar abonnerar etter dei undersøkjingane vi har gjort. RF blir lite nytta som studiemateriale til lagsmøter.

Det er klart at abonnement ikkje automatisk fører til at NKSsarar studerar. Men vi trur det er ein viktig føresetnad. Framover må det bli ei viktig målsetting at vi følger opp abonnementskampanja med studiar og diskusjonar med utgangspunkt i materiale frå Røde Fane.

For NKS/AU
studieansvarlig

Kvinnekamp og debatt om kvinnepolitikk er et forsømt område i NKS, noe en del NKS jenter har påpekt. NKS jenter som jobber med kvinnepolitikk, jobber stort sett aleine og uten at linjer i kvinnekampen blir diskutert i NKS. I 4. mai vil vi prioritere diskusjoner om kvinnepolitikk framover, men hvis det skal bli diskusjon, forutsetter det at medlemmene deltar med innlegg. I fjor var det tilløp til debatt om disse spørsmåla, med utgangspunkt i avsnittet om kvinnekamp i NKS² Handlingsprogram. Men etter et par innlegg var

det slutt på debatten.

I dette nummeret av 4. mai trykker vi noen innlegg om kvinneundertrykking i m-l bevegelsen, - det ene innlegget er om kvinneundertrykking i partiet og saksa fra partiets internblad, et er fra beretninga til årsmøtet i Bergen og det siste er fra internbladet til Oslo NKS (det siste innlegget tar opp andre saker i tillegg til undertrykking av jentene i laget, men vi mener det likevel har en berettigta plass i denne debatten).

OPP AV HENGEMYRA?

På forrige lagsmøte ble følgende vedtak enstemmig vedtatt: "Laget vil prøve å ta oppgjør med en arbeidsstil der laget har blitt delt inn i "teoretiskere" og "praktikere". Inndelinga har i høy grad blitt kjønnsavhengig. Jentene har blitt passivisert i teoretiske diskusjoner. Styret må gå i spissen for å rette opp feilene. En måte er å bedre følge opp de enkelte medlemmene og lage kaderplan som oppfølges med kadervurdering. Kritikk og sjølkritikk må brukes mere aktivt og forpliktende i laget."

" Som et første skritt vil vi la jentene gå sammen to og to for å lageteoretiske innledninger. Vi vil og reise denne diskusjonen i det nystartede internbladet for distriktet. Laget forplikter seg til å følge opp denne diskusjonen som vi ser i sammenheng med de høyreavvik vi har i NKS. "

Vi er to medlemmer på psykologi som har fått i oppdrag å gå litt inn på bakgrunnen for dette vedtaket. Vedtaket er enstemmig, men dette innlegget står for vår egen regning. Dette vedtaket ble fatta etter en relativt kort

diskusjon i forbindelse med et punkt på dagsorden kalt "Stilen i laget". Lite tid var satt av og diskusjonen var ikke forberedt, få visste hva som skulle opp.

Bakgrunnen var bl. a. en reaksjon på skillet mellom "teoretikere" og "praktikere", videre på den liberalisme som syntes på å prege de fleste. Stilen er slapp og uforpliktende, styrer klarer ikke å følge opp sin sentralistiske funksjon. Dette siste må sees i sammenheng med en felles ideologi som synes å prege alle, hvor manglende forståelse for viktigheten av den demokratiske sentralismen står sentralt.

At vi når der disse tendensene som en del av høyreavviket i NKS og i laget innebærer et endra standpunkt i forhold til de synspunkter som Bgge la fram i sitt innlegg i 4. mai/februar 1981, og som vi da slutta oss til. At vi tar opp dette nå, skyldes i stor grad en generell utilfredshet i begge fløyer (teoretikere/praktikere). NKS er i framgang og med den kommer lysten til å gjøre noe, mao. komme opp av hengemyra. V har ikke hatt noen grundig debatt om dette enda, ikke foretatt noen skikkelig analyse av situasjonen verken internt eller eksternt. Vi er enig med Bgge i at det ikke bare er å påpeke feil, men at det er viktig å diskutere årsakene til disse feilene. Stempler må ikke få erstatte årsaksanalyser. Det er viktig å analysere ytre faktorer, ikke lete i hodet til hver enkelt kamerat. I forhold til dette står laget vårt enda bare i startgropa, vi har foreløpig i hovedsak bare grepet fatt i utslagene, mao praksisen i laget. V vil gå litt nærmere inn på dette:

Bugge har helt rett i at vi ikke lever etter parola: Lev enkelt, kjemp hardt. Laget vårt har vært prega av en slapp og uforpliktende stil, det sosiale har til tider tatt overhånd, det har vært uvilje til å ta på seg oppgaver, praktiske og/ellerledende. Denne

formen for liberalisme har værttemmelig jevnt fordelt og har i stor grad satt styret ut av stand til å utøve sin sentralistiske funksjon. (Hvem kan pålegge noen en oppgave hvis det erlike akspetert å si nei som ja)

At det er den "pure moralisme" å kritisere folk for denne stilen er vi ikke enig i. Hensiktsmessigheten av å stemple som avvik uten å analysere årsakene grundig kan diskuteres. Å slå fast at en praksis er feil er selvsagt ikke nok til å endre den, men å vente på at de ledende kadre skal servere en grundig analyse er heller ingen god løsning. Enhver kommunist plikter å drive en aktiv kritikk og sjølkritikk, og enhver kommunist burde reagere på stilen i laget vårt. Det er politisk enighet i laget om at den demokratiske sentralismen er vårt organisasjonsprinsipp, og vi innses vel alle nødvendigheten av å ofre en god del tid for arbeiderklassen og kampen for en revolusjonær forandring. Om denne overbevisninga virkelig er til stede burde det være klart at vi i alle fall bør leve etter parola "Kjemp hardere, lev enklere". Vi håper at denne nystarta prosessen i laget, som vi "praktikerne" tok initiativet til, skal bidra til et klarere klassestandpunkt hos medlemmene.

Skillet mellom "teoretikere" og "praktikere" arter seg i praksis slik at de som ender opp med å ta innledninger på studiepunktene - og i stor grad dominerer diskusjonen etterpå - er "teoretikerne". Det blir "praktikerne" som hovedsak tar jobben med veggaviser, utdeling av løpesedler, arrangering av åpne møter, personlig mobilering til 1. mai etc. Ved at vi alle la har forskjellige oppgaver er det lett å henvise til manglende tid til å ta andre oppgaver, f.eks. at vi "praktikerne" ar på oss en innledning e.l. - og på denne måten opprettholdes dette skillet. Vi jentene blir "løpegutter".

Dette skillet har flere negative sider

En er at det går ut over demokratiet, de som forvalter teorien vil lett få mer innflytelse over politikken. Dette kan føre til at motsigelser ikke blir tatt opp. V dere bidrar dette skillet til at noen kamerater, særlig jentene, i for liten grad får mulighet til å utvikle seg i det å anvende teorien på konkrete arbeidsoppgaver og å utvikle sin forståelse for og grep om den marxistisk-leninistiske teorien. Dette kjønns-sketil bidrar også til at jentene i liten grad utvikler evne til sjølstendig tenkning og evne til å propagandere NKS' politikk utad. Et tradisjonelt kjønns-skeil vi sjølsagt ikke må godta.

Tidligere hadde vi mer aktive tiltak for å forhindre kvinneundertrykking i NKS. Slik situasjonen er idag, ser det ut til at det er nødvendig med en del slike tiltak igjen. Vi må sørge for at disse eventuelle tiltak ikke bare blir av mekanisk art.

At dette skillet ("teoretikere" / "praktikere" - gutt/jente) har fått bestå og videre utvikle seg ser vi i sammenheng med stilen i laget forøvrig. Den enkeltes forståelse for å utvikle sine svake sider har vært for dårlig og enda viktigere: Laget har ikke vært seg sitt ansvar bevisst for fostring av medlemmene bevisst.

I tillegg til ovennevnte vedtak vil jentene på psykologi i sommer obbe en del sammen for å skolere oss og trene oss i å diskutere teoretiske og politiske spørsmål.

Dette er bare en begynnelse. Vi oppfordrer andre jenter (og gutter) til å komme med sine erfaringer og kommentarer.

Vi jenter må begynne å se på oss sjøl som en ressurs (ikke bare et redskap) i langt større grad enn i dag. NKS trenger oss på lik linje med gutta.

Tulluta og Makronelle.

«Innhøsting», svart-hvitt-maleri av Ibrahim Shahu.

KVINNEARBEIDET JENTEDISKUSJONEN

Dette innlegget er fra beretninga til årsmøtet i Bergen NKS, og er ein oppsummering av kvinne-arbeidet - jentediskusjonen i NKS distriktet. Oppsummeringa er skrevet av en kamerat i DS, og er skriven i all hast. (red.)

I årsmøteperioden og særskilt i siste del av haustsemesteret, var det diskusjoner i laget om jenteundertrykkeing generelt og spesielt innafør NKS. Bakgrunnen og grunnlaget for diskusjonen var fylgjande:

I perioden 75 - 76 og utover (etter oppgjeret med høgre) utvikla det seg ein stil i NKS og spesielt i DS som førte til allmen undertrykking i DS. Nokre få utvikla politikken og andre vart fotsoldata. Diskusjonsstilen var prega av politikk og harde slag, og den same "kjerna" som utvikla politikken var dei fyrste som kasta seg utpa i diskusjonar, ropa høgast og dirigerte dei andre. Desse var gutar som undertrykte dei andre gutane og jentene i DS. Det var likevel jentene som vart ramma hardest av dette. Gutane monopoliserte arbeidet, kvinnearbeid blei ikkje prioritert og kvinnefientleg ideologi fekk feste seg fordi det ikkje blei ført kamp mot galne linjer. Eksempelvis vart det hevda at NKS ikkje hadde ressurser nok til å ha kvinneansvarleg, dessutan: ei jente vart vurdert lågare til eit verv i DS enn ein gut sjøl om dei hadde hatt same jobben og klart oppgåva nokonlunde likt. Det blei ferre jenter i leinga. I laget såg ein at det blei verva få jenter, og dei som var fekk ikkje hjelp og støtte til å utvikle seg.

Part på diskusjonen var det først då jenter tok dette opp og hevda at det var uttrykk for jenteundertrykking i NKS. Forrige årsmøte vedtok å opprette kvinneansvarleg. Det blei nedsett ei jentegruppe som skulle jobbe med spørsmålet. Det denne gruppa kom fram til, og som vart teke

opp i ein brei diskusjon på lagsmøtet, var fylgjande:

Heile bakgrunnen for jenteundertrykkinga i NKS vart teken opp. Jentene i NKS er undertrykt av gutane. Gutane har objektiv interesse av å undertrykke jentene. Dei får sjøl verv og vert såkalla "leiarer" i NKS. Dei vert privilegerte. Dei får moglieit til å utvikle seg politisk, får betre sjøltillit og kan betre hevde seg i mange samanhengar. Parforhold der begge er med, syner at det som regel er gutane som trekk det lengste strået og dermed får fordelane. Einslege jenter som kjem med i laget vert ikkje behandla likt med einslege gutar. T.d. ein gut som vart med blei med ein gong spurt om han ville vere med på KK-sal medan ei jente ikkje høyrde noko om oppgaver ho kunne bli med på. I den gradjentene hadde og fekk oppgaver, var det dei sjølve som var pågåande.

På lagsmøtet vart dei einskap på spørsmålet om det eksisterte jenteundertrykking i NKS. Dette blei karakterisert som alvorleg og at det måtte settast inn krefter på å betre situasjonen. Det var fleire motseiingar og den viktigaste var: Mange gutar meinte ein måtte skilje mellom privatliv og politikk. Dei hadde objektive interesser av å undertrykke partnaren sin men ikkje andre jenter i NKS. Dei var heller ikkje privilegerte i NKS, tvert i mot: det var hardt å jobbe politisk "toppen". Dette stod opp mot det jentegruppa hevda.

På lagsmøtet vart det vedteke å ta opp jentespørsmålet på kvart lagsmøte, og at jentegruppa skulle arbeide vidare og føre diskusjonen vidare på eit lagsmøte i vårsemesteret.

Ingen av desse tinga er vortne gjort, av ulike årsaker. Mitt forslag er at dei jentene som er att i NKS jobbar med å ta saka breiare opp med vekt på opphavet til kvinneundertrykkinga. Og at kvinneansvarleg vert gjenoppretta i DS.

KVINNUNDERTRYKKING I PARTIET

Det er nylig holdt en kvinnekonferanse i partiet. Vi trykker her utdrag fra ei innledning om kvinneundertrykkinga i partiet. Vi vil seinere følge opp med mer stoff fra kvinnekonferansen.

Red.

HØYREFEILA I PARTIET HAR SKJERPA KVINNEUNDERTRYKKINGA

Situasjonen når det gjelder kvinnes stilling i partiet har ikke alltid vært så ille som i de siste par åra. Det har vært perioder i partiets historie hvor vi har hatt atskillig flere tøffe, pågående, utadvente og hardt kjempende jenter som skapte skrekk i fiendens leir enn det vi har nå. Avisene skreiv om stålkvinnas Tuva og liknende skrekkingytende framtoninger. Det var ikke det at stålkvinnene ikke var undertrykt. Når de kjempet drabelig for vår linje i kvinnebevegelsen, hadde de ofte mannlige overoppskinner over seg. Av og til sloss de også for kvinneundertrykkende linjer, f.eks. når de forsvarte Albanias holdning til abort. Og ellers satte de stort sett ut i livet det andre, dvs. menn, hadde tenkt. Dessuten fikk de ofte høre hvor dumme de var, hvor mye tullball og feil de gjorde, og hva slags katastrofer som skjedde når de ikke blei holdt i øra. Men de jobba hardt, de sloss på barrikadene, og det ble stilt krav til dem - krav som de sleit jævlig med, men de vokste på. Sjølsagt kunne krava bli for store og urimelige. Jeg husker sjøl med gru mitt andre svangerskap - da jeg først sommerleir-leider i 8.måned, førstekandidat på valglista med nedkomst to dager etter valget, og deretter ble forsøkt pressa tilbake til full rulle på universitetet, som den gangen var en svært hektisk plass, da ungen var 1. måned. Slikt var overdrivelser og kunne gå på helsa løs - og hadde vi stilt krav om særvern for kvinner i partiet den gangen, så hadde det vært et rettferdig krav. Også kommunist-kvinner må ha

rett til å bli gravide på noenkunde normalt vis uten at det er et ideologisk avvik. Overdrivelsen la også noe av grunnlaget for den »backlashen» som kom etterpå.

For det kom en »backlash». Hvor ble det av stålkvinnene? I dag er situasjonen den at mange kvinner som før var aktive, er blitt passive, og mange som ikke akkurat er blitt passive, har mindre krevende og ansvarsfulle oppgaver enn de hadde tidligere. Sjølsagt er det også en god del menn som er blitt passive. Men utviklinga er mer markert for kvinnes del. Og jeg tror ikke noe på at dette først og fremst skyldes at de har flere barn og ektemenn å passe på enn de hadde i 1976.

»Backlashen» har etter mitt syn flere årsaker. Den ene er den almene høyreutviklinga i partiet, som har rammet kvinnene særskilt. Kvinner har mer å kjempe mot enn menn for å kunne aktivisere seg - både når det gjelder materielle og psykiske stengsler. De har større arbeidsbyrde i hjemmet enn mennene. De har mindre tro på seg sjøl og sine evner enn mennene, og de har lettere for å få dårlig samvittighet over at de forsømmer barna. Når kravene til det å være kommunist senkes, når en ikke lenger må kjempe med både de materielle og psykiske stengslene for å kunne gjøre den jobben partiet krever av en, ja, da er det lett å legge ned kampen og bli passiv, eller ihvertfall redusere aktiviteten. For det er jo forbanna slitsomt å være kommunist og kvinne. Og når det blir godttatt å prioritere private sysler, så velter de private syslene over kvinnene på en helt annen måte enn over mennene.

Den andre årsaken til innflytelsen fra det jeg vil kalle den myke linja i kvinnekampen. Dette er et upresist uttrykk, men dere skjønner kanskje hvor jeg vil hen. I lang tid hadde det vært mer eller mindre tabu å snakke om deler av den virkeligheten vi opplevde hver dag. Etter å ha kjempet i aldri så lang tid mot krisa som skjerper kvinneundertrykkinga på alle områder, var det heller ikke så rart at vi hadde behov for

å kjenne litt etter hvordan vi sjøl hadde det, og oppdage at vi både hadde seksualdrift og det ene med det andre. Samlivsproblemene kom på mote. Samlivsdebatten raste på sommerleir-seminarer og i Klassekampens spalter. Det ble viktig å vise følelser, det ble lov å ha problemer, det ble lov å gråte. Og det ble legalt å være mer opptatt av sjelen og kjærligheten enn av politikk.

Misforstå meg ikke. Samlivsproblemene eksisterer i virkelighetens verden, følelsene også. O det er lov å ha problemer, det er til og med lov å gråte. Stålkvinnene var dessuten et hakk mer sammenbitte enn de hadde godt av. Men både samlivs- og andre problemer er til for å løses, ikke for å ha. Og når en har grått, må en tørke tårene og knytte nevene.

Verden forandres først og fremst gjennom utadvendt organisert kamp. Innflytelsen fra den myke linja betydde innadvendthet og privatisering - og ytterligere passivisering av kvinnene, uten at jeg tror samlivet ble noe særlig bedre i de tusen hjem.

Den snille, kravløse høyrelinja i det indre livet, kombinert med den myke tendensen som en slags ideologisk overbygning for ikke å drive så mye ekstern politikk, brakte immanensen på frammarsj og kvinnene på marsj bakover i AKP(m-l). Det var en lettvinnt løsning for mennene også, ettersom partiet ble fylt opp med små unger som krevde stell og pass. Og mennene hadde delvis en alliert i oss sjøl i prosessen med å skyve oss tilbake i hjemmet, for det er som sagt forbanna slitsomt å være både kommunist og kvinne. Jeg tror Kalheim-syndromet styrka seg i partiet på denne tida. Kalheim-syndromet, det er Kalheims variant (lagt fram i et intervju) av ekteskapelig samarbeid for sosialismen: Han slåss, og hun passer barn mens han slåss. Slik gjør de begge en innsats for sitt felles mål.

Jeg tror at en oppjustering av de kommunistiske normene, og krava til medlemmene, vil tjene kvinnes stilling i partiet. Når krava senkes og kampen opphører, da betyr det ikke bare stagnasjon, men også tilbakegang. Og det er kvinnen som trapper ned først fordi, presset er størst på henne.

Og jeg tror vi bør gå den myke linja nærmere

etter i sømmene, og skille mellom skitt og kanel. Jeg vil ikke innføre nye tabuer, eller innskrenke kvinnekampen til kamp for arbeidsplasser og daghjem. Det er en vinning de siste åra at vi forstår kvinneundertrykkingas *særegne* karakter bedre, og at vi ser klarere at den ytrer seg på *alle* områder av samfunnslivet. Men det må bety at vi slåss, eksternt og organisert over et bredere spekter, og utvikle politikk på flere områder, sammen og systematisk, med undersøkelser, studier og felles praksis. Ett av disse områdene er den undertrykkinga menn utøver i familien. Men det kan ikke bety at vi tilbringer tida med å beskue vår egen og kjærestens navle og attpåtil tro det er progressivt. Det kan heller ikke bety at vi trøster hverandre ihjel fordi det er så vanskelig å være kvinne, i stedet for å støtte hverandre og kvinne hverandre opp til å gjøre noe med det.

OM PÅLs DUMME HØNER

Til nå har jeg snakka lite om åpen og utilslørt kvinneforakt, om jenter som har forsøkt å gjøre noe og blitt grundig og ettertrykkelig trampa på. Den sida finnes også, særlig overfor jenter som jobber med kvinnepolitikk. Jeg tror, sjøl om jeg ikke vet så svært mye om det - andre her vet sikkert mer - at det har eksistert og eksisterer en særegen *kvinnekaderundertrykking* i partiet. Den særegne kvinnekaderundertrykkinga arta seg på den måten at kvinner som jobba med kvinnepolitikk ble stempla som spesielt håpløse og udugelige. De fikk personlig skylda for alle feil som ble begått i partiets kvinnearbeid, sjøl om en god porsjon av disse feila var naturlige konsekvenser av linjer som var lagt opp av partiets sentrale organer. De fikk lite ære og mye skam av arbeidet sitt, og ble skritt for skritt ribba for det de måtte ha av sjøltillit.

Slike tendenser i kaderpolitikken fantes på mange områder i partiet. Vi som jobba med studentpolitikk f.eks., følte oss i perioder som statsautoriserte idioter, som ikke produserte annet enn avvik. Jeg tror likevel kvinnekaderen var aller hardest ramma, og det er ingen tilfældighet.

Jeg mener videre det er viktig at historia nå blir oppsummert, at det gjøres rett og sjel til begge kanter, og at nødvendig oppreising gis. Viktige skritt i den retninga er tatt, både i partiledelsens beretning til landsmøtet, og i den oppsummeringa av arbeidet i Kvinnefronten som forrige innleder la fram deler av her. Men det er også nødvendig å slåss på breiere front mot de mytene som har danna seg, både i og utafor partiet, om den håpløse Kvinnefronten og Pål's dumme høner. Hvis *det* skal bli oppsummeringa av innsatsen til AKP(m-l)s kvinnekader, som gjennom nesten 10 år faktisk er de som har jobba mest, og bidratt mest i kampen mot kvinneundertrykkinga her i Norge, da er det ille. Vå må slåss mot at respekten for kvinnearbeid og kvinnekader brytes ned gjennom en uvitenskapelig og skeiv oppsummering av historia. Sjølsagt skal vi ikke stikke under en stol feil som faktisk er begått, og dem er det en god del av. Men AKPs kvinnekader har først og fremst mye å være stolte av, og jeg tror det er svært viktig, både for kvinnekampen innad i partiet, og for vårt eksterne kvinnearbeid, at det blir ettertrykkelig slått fast. Jeg vil også minne om at hadde det ikke vært for at kvinnekaderen grep inn, hadde partiet i dag stått med et helt ubrukelig og feilaktig avsnitt om kvinnekampen i sitt nye prinsipp-program. Og det er kvinnekaderen som den siste tida har ytt viktige teoretiske bidrag til å videreutvikle vår analyse av grunnlaget for kvinneundertrykkinga, ikke partiets store, mannlige teoretikere.

HVA ER SITUASJONEN I DAG?

Det viktigste trekket ved dette bildet mener jeg hverken er den skeive arbeidsfordelinga i hjemmet eller den generelt skeive fordelinga av ledende verv i partiet, sjøl om begge deler er viktig nok. Det viktigste mener jeg er den helt spesielle skeivheten vi finner på områder som har å gjøre med å utforme nye politiske linjer, yte sjølstendige bidrag til politikken vår, delta i teoretisk og politisk debatt og møte fienden i åpen konfrontasjon utad. Her står kvinnene i

partiet særlig svakt. Vi blir holdt borte fra politikken, og sitter igjen med rutinearbeidet. Det er etter mitt syn det viktigste, særegne trekket ved kvinnesituasjonen i partiet nå, og det vi må gripe fatt i. Derfor er jeg overhodet ikke interessert i noen kampanje for å få flere kvinnelige lagsformenn og UDS-medlemmer. Uten at vi gjør noe annet, vil dette bety at kvinnene bærer plastposer på et nytt og høyere nivå. Men jeg er svært interessert i ei kampanje for å få flere kvinnelige innledere på Dokka-seminarene og sommerleirene, og ikke bare om kvinnepolitikk, men om Sosialismens problemer, politisk økonomi, utviklinga i Kina, Stalin og om oljemiliardene. Jeg er interessert i flere eksterne talskvinner for partiet, flere som innleder på konfrontasjonsmøter og forsvarspolitikk (la oss se på annonsene i KK nå i forsvarspolitisk uke og telle hvor mange kvinner det er), flere som sitter i programkomiteer og gjør annet programmatisk arbeid, flere som jobber i studieutvalg og redaksjoner for teoretiske blad, flere som skriver bøker og hefter om politiske og teoretiske spørsmål, flere høyt opp på valglister som driver aktiv og allsidig valgkamp. Vi skal være med på å prege partiets politikk både eksternt og internt, ikke bare bære plastposene rundt når linja er fastlagt. Vi skal være ei *politisk* kraft i partiet, ikke bare arbeidskraft. Det er her vi må sette inn hovedstøtet i kampen mot kvinneundertrykkinga innad.

HVORDAN GRIPER VI SAKA AN?

Jeg tror vi må kreve forpliktende vedtak om en form for kjønnskvalifisering på de områdene jeg har nevnt. Vi må stille målsettinger for hvor mange kvinner som skal stå som innledere på Opplysningsutvalgets møter neste semester, hvor mange som skal innlede på sommerleire, hvor mange som skal holde foredrag i partiets neste forsvarspolitiske uke. Vi må stille liknende målsettinger for valgkampepner nå, for å sikre at kvinnene på listene faktisk blir brukt, og at de blir nødt til å lære seg både sosialisme, forsvarspolitikk og økonomisk politikk på

fingrene. Det ville være en god begynnelse. Men vedtaket fra landsmøtet i handa må vi kjempe gjennom en slags kjønnskvalitering av denne typen. Det blir ikke lett. Partiet har gjennom lang tid hatt et alment avvik på kaderfostring og et særegent avvik på fostring av kvinner. De stressa menneskene som arrangerer sommerleire, forsvarspolitisk uker og valgturneer har oftest nok med å få kabalen til å gå opp. De er alltid litt for seint ute, og så stoler de på en fast liten gjeng som det er lett å spørre, som har gjort sånt ofte før og kanskje til og med har ei brukbar innledning liggende i en skuff fra forrige møte av samme type. Disse stressete personenes fantasi strekker seg ikke langt, og den strekker seg særlig kort når det gjelder kvinner. Apparatet fungerer med en utrolig treighet og motstand mot forandringer på dette området. Derfor må vi ha forpliktende vedtak på målsettinger, så vi kan oppsummere med talla svart på hvitt framgang eller tilbakegang - og hvor mye som står igjen før målsettinger er nådd.

Men vi vil også møte motstand fra en annen kant, nemlig fra oss sjøl. Røde Eva tror ikke hun er eslet til store oppgaver. Dessuten har hun igrunnen strevsomt nok fra før, og hun har jo hovedbyrden av ansvaret for hjemmet. Hva gjør vi med det?

OPPSUMMERING

La meg til slutt prøve å oppsummere hva jeg

mener er nødvendig for å få reist kampen mot kvinneundertrykkinga innad:

- Vi må slåss mot den kravløse høyrelinja i det interne livet som i praksis skyver oss tilbake til kjøkkenbenken,

- Vi må slåss mot at kvinnekampen blir innadvendt og privatisert.

- Vi må slåss mot kvinneforakt, mot den særegne kvinne-kader-undertrykkinga, og mot ei oppsummering av historia som går ut på at Kvinnefronten og AKP(m-l)s kvinnekader har gjort mer skade enn gagn.

- Vi må kreve, og kjempe gjennom en form for kjønnskvalitering på det politiske og teoretiske området. Politikken og taktikken er partiets liv, og den konkrete analysa av konkrete forhold er marxismens levende sjel. Med knapt flertall tildelte kirkemøtet i Nikea en gang i tida kvinnene sjel, uten at det fikk særlige følger i praksis. Nå har partiets landsmøte *enstemmig* tildelt kvinnene i partiet sjel, la oss hindre at den sørgelige historia om kirkemøtet i Nikea gjentar seg.

- Og vi må, sist men ikke minst, kreve at det opprettes et kvinneutvalg leda av SK. For kvinnekampen, både innad og utad, må organiseres og ledes, ellers faller alt tilbake til spontaniteten igjen.

KINA DISKUSJON

Vi trykker her tre innlegg om Kina som er henta fra partiets internblad. De tre innleggene, som markerer ulike syn på utviklinga i Kina, er starten på en større diskusjon om Kina i partiet. Etterhvert vil også Røde Fane og Klassekampen bli tatt i bruk som debattfora.

Partiets internblad innleder diskusjonen med følgende redaksjonelle kommentar:

"Diskusjonen om Kina er viktig nok i seg sjøl, fordi det å utvikle en sjølstendig analyse fra partiets side av utviklinga i Kina må være en viktig del av vår internasjonale analyse. Men det er også viktig å studere positive og negative lærdommer fra Kina for å få en bedre forståelse for hva sosialisme er for noe, og for å få et bedre grep om å anvende marxismen-leninismens.

prinsipper på virkligheten. Diskusjonen om Kina er samtidig en viktig del av partiets sosialismediskusjon, fordi prinsippene for sosialistisk for sosialistisk økonomi osv. må stå sentralt i hele Kina-diskusjonen. Vi vil altså helt sikkert komme til å lære mer om sosialismen som system, og lære mer marxistisk teori ved å studere Kina. Sjøl om Kinas erfaringer ikke kan overføres direkte til Norge, vill denne typen lærdom gjøre partiet kollektivt dyktigere til å analysere den norske revolusjonens muligheter."

Det er viktig at også NKS deltar i denne diskusjonen, og vi oppfordrer NKSerne til å studere disse innleggene grundig og delta med innlegg til vårt internblad. Vi vil også vurdere å sakse flere innlegg fra partiets internblad etter hvert.

KRITIKK AV SIDER VED POLITIKKEN TIL KKP

I denne artikkelen tar jeg opp noen sider ved KKP's politikk til kritisk vurdering. Emnet er stort. Plassen tillater ikke en fullstendig gjennomgang. Jeg skal derfor nøye meg med eksempler som viser retninga på sånt som jeg mener er negativt. Grundigere argumentasjon og dokumentasjon får eventuelt komme seinere.

METODEN: HVA KAN VI VITE

SIKKERT OM KINA?

Først vil jeg understreke hvilke forbehold jeg mener vi må ta.

Kina er et meget stort land. Informasjonen vi har om det som skjer er begrensa.

Den kinesiske propagandaen har aldri vært noen pålitelig informasjonskilde, særlig når det gjelder å få gripe på alle sider ved utviklinga. Ta f.eks. ei sak som at vi mangler pålitelig offisiell

statistikk. Utenlandske reisende ser en del viktige saker. Men de kommer sjelden under overflaten, og får dessuten dekket veldig små flater av dette veldig landet. Noen vil at vi i hovedsak skal stole på den vestlige pressa. Vi har utvilsomt gjort feil ved å avskrive riktig informasjon fra denne kilden. Men nyere historie dokumenterer også at det er mange ting den vestlige pressa ikke veit. Den er også prega av borgerlig ideologi, og den blir nok også nå manipulert av kinesiske embetsmenn som vil ha fram sine særstandpunkter.

Vi veit at den kinesiske revolusjonen betydde svære framganger for Kinas bønder, utrydda narokomani, prostitusjon, tiggere i byene, innførte allmen skolegang, gjorde fabrikkene til sosialistisk statseiendom osv. Alt dette er

positive faktorer, som jeg mener utvilsomt er hovedsida. Derfor er det også all grunn til å råde land som grovt sett kan kalles tilsvarende (som India, Vietnam, Nigeria, Etiopia) til å følge Maos vei, lage kommunistpartier av hans type, gjennomføre revolusjoner etter mønster av Kinas ny-demokratiske og sosialistiske revolusjon.

Men når det gjelder den *nøyaktige* virkninga av Kinas industripolitikk, utdanningspolitikk osv. i de siste 20 år, så har vi påstander som er vanskelige å underbygge med helt sikre fakta. Når det gjelder hva de sentrale deltakerne i fraksjonskampene i denne perioden faktisk har gjort, hva Liu er ansvarlig for, «firerbanden» er ansvarlig for osv. så har vi også for det meste fraksjonelle påstander å bygge på. Ved nitid detektivarbeid kan vi noen ganger vise at noe er rett, anna er feil. Den store avstanden mellom kinesisk offisiell propaganda og kinesisk virkelighet er blitt åpenbar når vi i *dag* slår tilbake og leser artikler fra kulturrevolusjonen. Dette maner til forsiktighet. Når det gjelder artiklene som står i Beijing Rewiew i *dag* har vi følgelig også stor grunn til skepsis. Vi må ikke tru at noe er sann fordi det står en artikkel i kinesisk presse.

Et forbehold er altså at vi har vanskelig for å få tak i pålitelige opplysninger om mye av det som skjer i Kina.

Et anna forbehold er at *teorien* som vi trenger til å *vurdere* disse opplysningene ikke er fullkommen. I kritikken av revisjonismen i Sovjet i 60-åra skreiv KKP-teoretikere mye om hva de mente var årsakene til revisjonismen og ikke kunne forenes med sosialismen. I dag blir mye av dette igjen kritisert og forkasta. Vi kan mene at mye av denne kritikken er revisjonistisk. Problemet er at medisinen mot revisjonisme som Mao anviste ikke har vist seg å virke. Uansett hvilket synspunkt vi ser det fra, så har kulturrevolusjonen lidd nederlag. Logisk sett har vi altså følgende to muligheter: Enten så Mao feil, kulturrevolusjonen var en eneste svær, tragisk feiltakelse, sann som KKP sier offisielt i dag. Eller Mao hadde rett, men i så fall virka ikke kulturrevolusjonen etter hensikten, for den har bragt Lius politikk tryggere til makta i Kina

enn den var i 1965. Det må følgelig bety at Mao *ikke* har gitt fra seg noen tilfredsstillende teori for åssen revisjonismen bekjempes under sosialismen. Dette krever at vi må gå gjennom teorien om revisjonismen på nytt.

Vi har altså ufullkommen kunnskap, og en uferdig teori til å vurdere denne kunnskapen med.

Disse forbeholda vil jeg ta med i rekninga når jeg kritiserer sider ved KKP's politikk.

Jeg kritiserer teoretiske artikler og utenrikspolitikk. Jeg mener at disse områdene viser en negativ utvikling. Men jeg vil foreløpig ikke slutte noe sikkert om utviklinga i *Kina* på grunnlag av dette.

Jeg ser tendenser som jeg oppfatter som revisjonistiske. Men jeg veit ikke i hvilken grad denne politikken virkelig blir lagt til grunn for en svær omforming av Kinas økonomi. Jeg kan ikke vite om hele partiet, staten og hæren står bak denne forma for politikk. Jeg veit svært lite om hva som rører seg ute i massene av kinesiske arbeidere og bønder.

Jeg vil derfor ikke gå fra en feilaktig artikkel i et blad til en allmen slutning om hele det kinesiske samfunnet. Jeg vil ikke påstå at sosialismen i Kina holder på å gå under på grunn av dette.

I våre dagers verden er et sosialistisk samfunnssystem alltid en kjær blomst. Så også i Kina. Prinsippielt mener jeg at sosialismen i *ethvert* sosialistisk land *alltid* er i fare. Hvordan det går i Kina kan jeg foreløpig ikke si noe sikkert om.

Det betyr ikke at jeg mener at det er *umulig* å slå fast på litt lengre sikt, om sosialismen skulle gå under i Kina. Hvis f.eks. folkekommunene blei lagt ned til fordel for familiebruk mener jeg det ville være et helt klart bevis på at sosialismen hadde lidd nederlag. Men denne typen fundamentale endringer kjenner jeg ikke til.

Vårt parti har partiforbindelser med KKP. Så lenge ingen kan vise at Kina har skifta farge, bør vi fortsatt ha det.

Kritikken min får derfor form av kritikk av feil som blir propagandert fra et søsterparti.

Uansett utviklinga på mange områder i Kina,

fins det et stort antall *prinsipielle* spørsmål og *konkrete* spørsmål der vi kan slå fast hva som er rett og feil. Om noen f.eks. vil si til oss at DNA er et parti som kjemper for sosialismen, så kan vi med sikkerhet svare at det er feil.

Denne typen kritikk er det jeg legger fram her.

HOLDNINGA TIL DEN KOMMUNISTISKE VERDENSBEVEGELSEN

I 60-åra og først i 70-åra dreiv KKP internasjonal propaganda for at revolusjonære kommunister i alle land skulle organisere *egne* uavhengige marxist-leninistiske partier.

I denne perioden hadde KKP også kontakt med revisjonistiske partier, som f.eks. regjeringspartiet i Romania. Dette kunne forklares som taktikk i kampen mot sosial-imperialismen. Å bryte med Romania - kunne man si - ville føre til at Sovjet fikk sterkere innflytelse.

I slutten av 70-åra endra denne politikken seg. Bl.a. tok KKP partiforbindelser med Jugoslavia, erklærte at Jugoslavia var et sosialistisk land og Tito en «stor marxist-leninist». KKP-ledere erklærte offisielt at holdninga til Sovjet avgjorde forskjellen på ekte og falske sosialistiske land.

Jugoslavia er av de mest åpent kapitalistiske landa i Øst-Europa. Hvis vi skal ta på alvor at Jugoslavia er sosialistisk, så har innbyggerne f.eks. i Ungarn ingen grunn til å kjempe for noen samfunnsomveltning, bare for en endring av *utenrikspolitikken*. Norge med sin form for kapitalisme må fortone seg som et klart bedre alternativ for arbeiderne enn Jugoslavia, med sin rikdom og fattigdom, arbeidsløshet, fremmedarbeidere, diskriminering av minoriteter, manglende politiske frihet osv.

Seienere er dette blitt fulgt opp med partianerkjennelse av Italias »KP», Spanias »KP», og nå Mitterands franske Sosialistparti. Italias KP blir erklært for å være et kommunistisk parti som leder kampen for sosialismen i Italia.

Dette er helt klart uriktig. »KP» er et tvers gjennom kapitalistisk parti som slåss for

regjeringsmakta under kapitalismen og ellers ikke er noe mer »radikalt» enn DNA. SP i Frankrike er *det franske søsterpartiet till DNA*.

Alle disse partiene går inn for »fredelig overgang til sosialismen» dvs. at i virkeligheten går de inn for at arbeiderne skal godta det borgerlige parlamentariske systemet og kapitalismen. Det er verdt å merke seg at i Kina dukker det også opp en diskusjon om muligheten for »fredelig overgang».

Jugoslavias regjeringsparti har en teori om at ikke bare splittelsen mellom revisjonister og kommunister i 60-åra var feil, men splittelsen mellom Lenins bolsjevikere og sosialdemokratene etter 1.verdenskrig var også feil.

KKPs internasjonale kontakt-politikk følger nå i *praksis* det samme mønsteret som den Jugoslaviske. Det er ingen *prinsipielle* hindringer i veien for at KKP kan anerkjenne DNA eller SV som søsterpartier. Det avhenger av to andre faktorer:

- om de er villige
- forholdet deres til Sovjet.

KKP opprettholder forbindelser med noen ml-partier i Vesten. Men det er klart for alle at disse forbindelsene blir prioritert langt etter forbindelsen med euro-revisjonistiske partier som det italienske, spanske, greske (og tilmed det i San Marino).

Det beste som kan sies om denne politikken er at den tar sikte på å samle motstand mot Sovjet. Jeg mener likevel at den er prinsipielt sett feil. Fordi:

- den internasjonale kommunistiske bevegelsen må utvikle forbindelser og støtte mellom *virkelige* kommunistpartier i forskjellige land. Vi ønsker ikke at KKP skal lede andre partier, heller ikke at vi eller noen andre leder andre enn seg sjøl. Men på den andre sida ønsker vi heller ikke at kommunistene skal støtte de som motarbeider kommunistene i andre land.

Ta f.eks. Italia. Virkelige italienske kommunister må kjempe mot »KP». KKPs erklæringer om at IKP leder arbeiderklassen, arbeider for sosialismen og er et virkelig kommunistparti, kan ikke unngå å være et slag mot dem.

- for at kommunistpartier skal kunne gro fram i

nye land, er det nødvendig at marxismen-leninismen- Mao Zedongs tenkning blir propagandert internasjonalt.

Uansett SUKPs feil under Stalin, så er det et faktum at den sovjetiske propagandaen for kommunismen førte til at det oppsto kommunistpartier i tallrike land i Asia og Latin-Amerika. På samme måte førte f.eks. det tyske karxistiske sosialdemokratiets propaganda til at partier som DNA blei oppretta.

Vårt part blei oppretta under innflytelse av den Kinesiske og seinere den Albanske propagandaen for marxismen-leninismen.

I streikebevegelser, studentbevegelser, frigjøringsbevegelser osv. gror det fram aktivister som liter etter et alternativ til kapitalismen. De kan ikke utvikle marxismen sjøl, fra ingenting. At det fins noen som sprer den internasjonalt har svært stor betydning.

KKP har nå i praksis holdt opp med det. Hva propaganderer KKP? Kamp mot Sovjet. Det er bra. Men uten å nevne nødvendigheten av å skape kommunistpartier, av nydemokratisk og sosialistisk revolusjon. Hva kan det bli av kampen på lengre sikt da?

For vesten propaganderer KKP partier som »IKP» og frankrikes Sosialistparti.

I et stort antall ml-partier rundt om i verden hersker det politisk forvirring. Revisjonistiske høyrestrømninger og likvidasjonisme sprer seg. Dette er delvis mye utløst av den kinesiske kritikken av »firerbanden» og Mao. Det blir nå kraftig skjerpa av KKP, som marxist-leninistene er vant til å se som forbilde, aktivt propaganderer for en politikk som i sin konsekvens må føre til at ml-partiene legger seg ned.

Hvis »IKP» er en del av den internasjonale kommunistiske bevegelsen, hvorfor da gå inn i et lite rødt parti som kjemper for revolusjon? Hvis frankrikes sosialdemokrati er et arbeiderparti, hvorfor ikke gå inn i det franske eller svenske eller norske sosialdemokratiet? Hvis Jugoslavia er sosialistisk, hvorfor da kjempe for noen revolusjonær endring av de andre landa i Øst-Europa?

De i vesten som tar KKP's linje for parti-forbindelser på alvor, må enten gå inn for å likvidere sitt eget parti til fordel for revisjon-

ister eller sosialdemokrater, eller de må si at hvis dette er sosialismen og kommunismen, så har de ikke noe bruk for denne forma for politikk. Dette skjer også faktisk. Tysklands KPD la ned seg sjøl. I SKP er det krefter som vil melde partiet inn i sosialdemokratiet.

Reaksjonen mot denne politikken kan føre aktivister i armene på trotskisme, »firerbanden»-tilhengere eller tilmed tilhengere av APA.

KKP's politikk for den internasjonale kommunistiske bevegelsen gir et sterkt bidrag til å desorganisere de nye ml-partiene i en situasjon da krigsfaren øker og klassekampen skjerper seg. Erfaringer fra flere land viser at de objektive mulighetene for framgang for en marxist-leninistisk politikk nå er større enn noen gang før. Samtidig klapper stadig flere partier sammen på grunn av indre politiske problemer. KKP's politikk for partiforbindelser skjerper det.

Vi må derfor slå fast for oss sjøl at denne politikken er feilaktig og skadelig, dersom vi vil bevare vårt eget parti samla og revolusjonært i tida som kommer.

KINAS UTENRIKSPOLITIKK

Kina er i dag det store land i verden som går mest konsekvent imot Sovjets ekspansjonisme. Dette er svært positivt. Det er viktig for oss, et lite parti i et lite land som ligger i faresonen.

Kina er hovedstøtta til Demokratisk Kampuchea. Kina gir våpenstøtte til den afganske geriljaen. USA f.eks. støtter ingen av dem. Jeg mener dette er hovedsida til Kinas internasjonale politikk.

Jeg oppfatter kritikken av Kinas utenrikspolitikk som underordna. Her skal jeg nevne tre eksempler som jeg likevel oppfatter som viktige.

- Satsinga på politikere i Vesten av typen Maggie Tacher. Jeg har ingen prinsipielle forbehold mot å samarbeide med sanne som Tacher. Hun er ikke verre enn Bresnjev. Men hun er en ekstrem borgerlig politiker som får størstedelen av arbeiderklassen og fagforeningene i England mot seg, og etterhvert

også store sentrumsgrupper i borgerskapet. Når Kinas propaganda og diplomati ensidig knytter kontakter med og skryter av Maggie fordi hun er mot Sovjet, så betyr det at Kina risikerer å få en baksmell når Maggie ganske sikkert ramler ved neste valg.

- Ensidighet i behandlingen av Salvador - mellom-amerika. Kina har erklært støtte til de anti-fascistiske, anti-feudale bevegelsene i disse landa. Men i det siste at Kinas propaganda gått over til å legge hovedvekt på Sovjetisk/Kubansk infiltrasjon, ofte ved å sitere kilder i USAs regjering.

Opprøra i disse landa retter seg naturlig mot USA fordi USA er den viktigste imperialistmakta der. Det er også faktisk sant at de har lav årvåkenhet mot sosialimperialismen, Kuba, Sovjets redskap, styrker seg farlig i området nå.

Advarsler mot Sovjet og Kuba er derfor på sin plass. Men samtidig er faren for USA-intervensjon stor. Land i området og i Europa som advarer mot USA-intervensjonen gjør rett.

Ved å *bare* advare mot Sovjet/Kuba og i propagandaen kjøre parallelt med USA risikerer Kina å *miste* sin innflytelse i både opprørsbevegelsene og i de sjølstendige landa i området som er mest sjølstendige. I værste fall vil det *lette* Kubas infiltrasjon.

- Holdninga til Afghanistan-bevegelsen i Vesten. I de landa der denne bevegelsen har noen betydning har Kina *unnlat* å samle opplysninger om den for å bruke i sin propaganda. Sammenlikn med demonstrasjonene mot USA i Vietnam for ti år sida. Da gjenga Kinas telegrambyrå samvittighetsfullt alle vietnamdemonstrasjoner i sitt internasjonale telegrambyrå. Det fikk stor betydning for land der Vietnam-bevegelsen ikke var utvikla. I dag driver enkelte land godt Afghanistan-arbeid, andre ligger brakk. Kinas internasjonale propaganda ignorerer spørsmålet.

Jeg oppfatter som en fellesnevner i disse eksemplene at Kinas utenrikspolitiske ledelse har en ensidig taktikk som bygger på stater, statsledere ved makta og konservative, anti-sovjetiske politikere. Det som mangler er en taktikk for opposisjonspartier (inklusive borgerlig og sosial-demokratisk opposisjon) som har

store muligheter for å komme til makta, masseorganisasjoner og anti-sosial-imperialistiske massebevegelser.

Jeg skal ikke drøfte hva som kan være årsakene til denne taktikken. Men jeg vil peke på at den på viktige felter *ikke* er den best mulige metoden for å samle maksimalt med krefter mot sosial-imperialismen. Tvert imot kan den på noen viktige områder faktisk hemme utviklinga av den internasjonale fronten mot Sovjet.

ENKELTE SPØRSMÅL TIL DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN

Dette er et svært og vanskelig felt der plassen ikke tillater meg å skrive en brøkdel av det jeg mener. Dette blir derfor mer en slags smakebiter.

Jeg mener at det sosialistiske samfunnets politiske økonomi er et felt der den marxistiske teorien er kort utvikla.

Jeg har ut fra dette en del kritikk av sentrale teoretiske slutninger om sosialismens økonomi hos Stalin og Mao. Jeg mener at det er vansker som ikke er forstått og løst i teorien som har vært med på å skape kriser i Sovjets og Kinas sosialistiske økonomier. Det betyr ikke at disse problemene er uløselige eller at en sosialistisk økonomi ikke kan fungere. Hovedsida ved de sosialistiske økonomiene til nå er at de har ført til rask utvikling og sosiale forbedringer. Men foreløpig mener jeg at de *faktisk* ikke er løst.

-Bla. mener jeg at Mao og Stalin undervurderte i hvilken grad verdiloven *faktisk* virker, også innenfor et strengt regulert og dirigert sosialistisk system. (Dette betyr ikke nødvendigvis at jeg går inn for å slippe løs frie markeder. Det kan tvert imot bety at det er riktig å gå inn for strengere regulerings tiltak for å holde den spontane virkninga av verdiloven i sjakk). Jeg mener også at de undervurderte vanskene med å distribuere mange varer innafor en høyt utvikla økonomi så lenge tilbud og etterspørsel ikke får påvirke lettindustri-produksjonen. Jeg mener at sosialismen mangler en tilfredsstillende teori for å effektivt øke arbeidsproduktiviteten raskt og

ta i bruk tekniske nyvinninger. Samla sett mener jeg at Stalin og Mao undervurderte vanskene med å styre en høyt utvikla økonomi etter en strengt sentralisert statsplan.

Jeg mener at mye av kritikken av »firerbandens» økonomi opplagt er riktig. I deres propaganda mangler det helt at produktivkreftene må utvikles for at sosialismen skal stabilisere seg. I steden legges all vekt på ideologien og personlig oppfordring. »Firerbanden» propaganderte en slags fættigmanns- og askesekommunisme som ideologi ligger nærmere anarkismen enn marxismen. Planer og planmål lyser også med sitt fravær i deres propaganda. Jeg er overbevist om at »firerbanden» gjorde skade ved å hindre satsing på store industriprosjekter, nødvendig teknologisk utenrikshandel og utvikling av intellektuelle vitenskalelige kadre. Derfor var det ikke vanskelig for meg å støtte satsinga på moderniseringa etter »bandens» fall, *særlig* så lenge dette så ut til å skulle gjøres ut fra en sentral statsplan som skulle mjukes opp forsiktig etter anvisningen hos Mao i »de ti store forholda».

Men snart skjedde det mer. Det starta en diskusjon som ville gå mye lengre.

Diskusjonen om økonomien i Sovjet i 50-åra og diskusjonen om økonomien i Kina i 70-åra *begynte* som kritikk av svakheter i den statlige planøkonomien og teorien for den. Jeg trur dette var på grunnlag av virkelige vansker og feil. Jeg syns derfor også at det er vanskelig å i *utgangspunktet* avvise alle de forslaga til økonomiske reformer som har kommet fram.

Nå veit vi jo at denne debatten i Sovjet i 50-åra blei en brekkstang for revisjonismen og utvikling av teorier for å likvidere det sosialistiske systemet. Så hvordan går det med den kinesiske debatten?

Med alle forbehold for hva som blir *gjennomført*, så mener jeg at flere av de *teoriene* som blir fremma i denne debatten nå er både feilaktige og borgerlige, og egna til å gjøre stor skade om de blir satt ut i livet. Eksempler:

- Det blir hevda at Kina trenger et fritt kapitalmarked for å tilpasse seg endringene i utenriksmarkedet og innenriksmarkedet. Jeg kan godt innse at et *begrensa* fritt kapital-

marked kan være gunstig, f.eks. for raskt å følge endringer i verdensmarkedet. Men problemet med et fritt kapitalmarked er at kapitalen flyter dit profitten er høyest. Flyter den *til* et sted, så må den nødvendigvis flyte *fra* et annet sted.

Derfor er et *allment* fritt kapitalmarked ufor- enlig med *planøkonomi*. Plutselig blir det svær profitt på å selge baderinger til Australia. Dermed forsvinner kapitalen fra Sjukehus og jernbanebygging. Dette problemet blir ikke drøfta i de kinesiske artiklene jeg har lest.

- Det blir hevda at kinesiske bedrifter som ikke går med profitt, skal legges ned. Dette er problematisk.

I beste fall dreier det seg om en form for statskapitalisme eller »kinesisk NEP». Sosialisme er det ihvert fall ikke. Sosialisme er ikke produksjon for *profitt* (dvs. høyest mulig fortjeneste på investert kapital) men produksjon for å skape et samfunnsmessig *overskudd*.

Legge ned en bedrift som ikke gir *profitt* kan samtidig føre til reduksjon av det samfunnsmessige *overskuddet* i en by eller et distrikt. F.eks. fordi produktet er viktig i anna produksjon som gir stort *overskudd*, eller fordi arbeiderne ikke får anna samfunnsnyttig arbeid. Mange former for virksomhet kan faktisk ikke gi profitt, som f.eks. sosial sjukehusdrift eller veibygging.

Videre vil kravet om *profitt* kombinert med et *fritt kapitalmarked* i prinsippet også føre til at kapitalen blir trekt ut av bedrifter som gir profitt til fordel for bedrifter som gir høyere profitt. Disse problema blir heller ikke drøfta i de kinesiske artiklene jeg har lest.

- Daqing blir ikke nevnt lengre. Daqai blir kritisert for svindel med produksjonstalla. Denne kritikken kan for alt jeg veit være riktig.

Samtidig propaganderer pressa for at om alle skal bli rike må noen bli rikere først. Det er derfor ikke gærent at forskjellene i inntekt øker. Det er heller ikke gærent å jobbe for å berike seg.

Jeg skal ikke ta opp historiske paralleller med denne parolen, sjøl om Stalins kritikk mot Bukarins parole »berik dere» uvilkårlig dukker opp i minnet. Derimot vil jeg peke på problem- er for denne politikken i arbeidet for å utvikle

ta i bruk tekniske nyvinninger. Samla sett mener jeg at Stalin og Mao undervurderte vanskene med å styre en høyt utvikla økonomi etter en strengt sentralisert statsplan.

Jeg mener at mye av kritikken av «firerbanden» økonomi opplagt er riktig. I deres propaganda mangler det helt at produktivkreftene må utvikles for at sosialismen skal stabilisere seg. I stedet legges all vekt på ideologien og personlig oppfordring. «Firerbanden» propaganderte en slags fattigmanns- og askesekommunisme som ideologi ligger nærmere anarkismen enn marxismen. Planer og planmål lyser også med sitt fravær i deres propaganda. Jeg er overbevisst om at «firerbanden» gjorde skade ved å hindre satsing på store industriprosjekter, nødvendig teknologisk utenrikshandel og utvikling av intellektuelle vitenskapelige kadre. Derfor var det ikke vanskelig for meg å støtte satsinga på moderniseringa etter «banden» fall, *særlig* så lenge dette så ut til å skulle gjøres ut fra en sentral statsplan som skulle mjukes opp forsiktig etter anvisningen hos Mao i «de ti store forholda».

Men snart skjedde det mer. Det starta en diskusjon som ville gå mye lengre.

Diskusjonen om økonomien i Sovjet i 50-åra og diskusjonen om økonomien i Kina i 70-åra *begynte* som kritikk av svakheter i den statlige planøkonomien og teorien for den. Jeg trur dette var på grunnlag av virkelige vansker og feil. Jeg syns derfor også at det er vanskelig å i *utgangspunktet* avvise alle de forslaga til økonomiske reformer som har kommet fram.

Nå veit vi jo at denne debatten i Sovjet i 50-åra blei en brekkstang for revisjonismen og utvikling av teorier for å likvidere det sosialistiske systemet. Så hvordan går det med den kinesiske debatten?

Med alle forbehold for hva som blir *gjennomført*, så mener jeg at flere av de *teoriene* som blir fremma i denne debatten nå er både feilaktige og borgerlige, og egna til å gjøre stor skade om de blir satt ut i livet. Eksempler:

- Det blir hevda at Kina trenger et fritt kapitalmarked for å tilpasse seg endringene i utenriksmarkedet og innenriksmarkedet. Jeg kan godt innse at et *begrensa* fritt kapital-

marked kan være gunstig, f.eks. for raskt å følge endringer i verdensmarkedet. Men problemet med et fritt kapitalmarked er at kapitalen flyter dit profitten er høyest. Flyter den *til* et sted, så må den nødvendigvis flyte *fra* et annet sted.

Derfor er et *allment* fritt kapitalmarked ufor- enlig med *planøkonomi*. Plutselig blir det svær profitt på å selge baderinger til Australia. Dermed forsvinner kapitalen fra Sjukehus og jernbanebygging. Dette problemet blir ikke drøfta i de kinesiske artiklene jeg har lest.

- Det blir hevda at kinesiske bedrifter som ikke går med profitt, skal legges ned. Dette er problematisk.

I beste fall dreier det seg om en form for statskapitalisme eller «kinesisk NEP». Sosialisme er det ihvert fall ikke. Sosialisme er ikke produksjon for *profitt* (dvs. høyest mulig fortjeneste på investert kapital) men produksjon for å skape et samfunnsmessig *overskudd*.

Legge ned en bedrift som ikke gir *profitt* kan samtidig føre til reduksjon av det samfunnsmessige *overskuddet* i en by eller et distrikt. F.eks. fordi produktet er viktig i anna produksjon som gir stort overskudd, eller fordi arbeiderne ikke får anna samfunnsnyttig arbeid. Mange former for virksomhet kan faktisk ikke gi profitt, som f.eks. sosial sjukehusdrift eller veibygging.

Videre vil kravet om *profitt* kombinert med et *fritt kapitalmarked* i prinsippet også føre til at kapitalen blir trekt ut av bedrifter som gir profitt til fordel for bedrifter som gir høyere profitt. Disse problema blir heller ikke drøfta i de kinesiske artiklene jeg har lest.

- Daqing blir ikke nevnt lengre. Daqai blir kritisert for svindel med produksjonstalla. Denne kritikken kan for alt jeg veit være riktig.

Samtidig propaganderer pressa for at om alle skal bli rike må noen bli rikere først. Det er derfor ikke gærent at forskjellene i inntekt øker. Det er heller ikke gærent å jobbe for å berike seg.

Jeg skal ikke ta opp historiske paralleller med denne parolen, sjøl om Stalins kritikk mot Bukarins parole «berik dere» uvilkårlig dukker opp i minnet. Derimot vil jeg peke på problemet for denne politikken i arbeidet for å utvikle

Kinas økonomi.

Fordelen med eksemplene Daqing/Daqi av at de propaganderte for hardt arbeid med lokale krefter, uten å vente på statlig hjelp og uten å håpe på stort utbytte på kort sikt. Altså en slags puritansk kommunistisk arbeids- og sparemoral. Dette svarer til den økonomiske virkeligheten i Kina. Kinas behov for infrastruktur, maskiner osv. er enorme. Kinas kapasitet for å utvide forbruket hos mesteparten av landbefolkninga med industrivarer vil fortsatt være liten i mange år, Jobbe hardt med egne krefter, være nøysom og ikke tenke mest på egen fordel er nøktern og

realistisk politikk.

Ulempen med parola om å jobbe for å bli rik er at veldig store deler av kinas befolkning har ingen muligheter til det. Fattigbønda i de skrinneste distriktene har ikke mye å håpe på dersom det er målet. For den dyktigste ungdommen må konsekvensen av denne parolen være å rømme fattigbygda for en jobb i statsadministrasjonen.

Om nå Daqi ikke kan brukes som eksempel, så er problemet at ikke noe anna tilsvarende er satt i stedet. Massene i Kina kan ikke oppmuntres til å bli på sin plass og slite seg framover der med paroler om at noen få skal jobbe for å bli rikere først. Enhver vil da naturlig mene at det er greit, og i så fall bør det bli meg! Kina kan bare bygge seg opp på grunnlag av en økonomisk moral som oppfordrer til å løfte i flokk for det felles beste. Parola om at noen skal bli rikere først er feilaktig og skadelig økonomisk. - Noen økonomer kritiserer folkekommunene for å være primitive økonomiske enheter, bl.a. fordi de inneholder så mange ulike former for produksjon og derfor ikke tillater så effektivt ei samfunnsmessig arbeidsdeling som en økonomi bygd på mindre jordbruksenheter kombinert med industri. I utkanten av denne debatten (?) spøker ideen om »effektive familiebruk«.

Fra en synsvinkel er folkekommunene sjølsagt primitive. Bl.a. er de lite mekanisert. Jeg trur også at mange av dem spiser opp omtrent alt de produserer og derfor har store vansker med å øke produksjonesærlig.

Men fra flere andre synsvinkler er de svært nyttige, ja effektive økonomiske enheter.

De tillater lokal administrasjon å bygge infrastruktur (veier, terasser, kanaler) med lokal arbeidskraft og lokale redskaper som ellers ikke ville blitt brukt. Alternativet uten folkekommuner måtte være at staten betalte for sånt arbeid fra statlige fonds, eventuelt at denne arbeidskrafta gikk arbeidslaus på en form for trygd, eventuelt at den tigde og sulta. Om dette blir betrakta som kapitalinvesteringer så er folkekommunene uhyre konkurransedyktige!

Folkekommunene er lokale planleggingsenheter med et visst spillerom som samtidig (så lenge de ikke er mekaniserte) er forholdsvis uavhengig av den statlige planen. Det betyr at de gir den kinesiske jordbruksøkonomien en stabilitet som er større enn om de skulle bygge på mindre økonomiske enheter som dreiv mye mer omfattende handel seg imellom og med et statsmarked.

Folkekommunene er lokale administrasjonsenheter som betaler kostnadene for skolevesen, kommuneadministrasjon, organiserer forsvar, lager visse former for trygdekasse osv. pga. overskuddet fra egen produksjon. Om de ble nedlagt ville hundrevis av millioner av kinesiske bønder stå uten et rudimentært trygdevesen. For den kinesiske staten, på sentral-provins- eller fylkesnivå, er det i overskuelig framtid et uoverkommelig løft f.eks. å lage trygdefonds for 800 millioner bønder.

Tanken på »private familiebruk« som mønster for Kinas jordbruk er sjokkerende. Jordbruk i rike og fruktbare sørkina skulle konkurrere med jordbruk i Tibet, Xinkiang og Xenshi? Om Kina har forsyningsproblemer nå så ville sulten spre seg uhemma da. Tanken på *overføringer* basert på *individuelle bruk* på linje med norge ser jeg som en rein *byråkratisk umulighet* sjøl om vi hopper over at en sårn ordning er umulig å finansiere også.

- Mye av forslagene til reformer er som før nevnt kalt »et kinesisk NEP« av kommentatorer i Vest. Jeg vil ikke i teorien avskrive muligheten for at Kina kan trenge NEP-medisin, dvs. å slippe kapitalismen laus i noen sektorer for å utvikle økonomien. Men Lenin pekte på da han

lanserte Sovjets NEP, at *dette er farlig*. Dette fører til utvikling av kapitalistiske tendenser, dette må samtidig bekjempes for å holdes under kontroll. I Sovjet blei det også understreka at arbeiderne måtte kjempe mot utbytting fra NEP-menn osv.

I Kina heter det at disse reformene ikke har det minste med kapitalisme å gjøre, de fører ikke til noen problemer, det er ikke nødvendig for arbeiderne å slåss mot utbygging osv. Dette er opplagt feil. Dersom disse reformene er et »kinesisk NEP« og virkelig blir satt i verk, så gjøres det derfor tilsynelatende uten at det blir spredd motforestillinger mot skadevirkningene fra dem.

- Tvert imot blir det hevda at Mao overdreiv farene for kapitalisme, for frie markeder osv. Dette er ikke virkelig farlig, heter det, fordi hovedfaren i Kina er *føydalisme* i statsapparatet og partiet på grunn av arven fra fortida.

Føydal arv er sikkert en fare (se bare på firerbandens privilegier eller på mandarin-tendensene blant de intellektuelle). Men det er elementær marxistisk økonomi at f.eks. en ukontrollert småbonde-økonomi på landsbygda raskt vil føre til klassepolarisering. Det er rein forfalskning av virkeligheten å skyve dette problemet under teppet ved å snakke om at det er ikke så farlig »fordi føydalismen er farligere«. Virker altså ikke markedskreftene på grunn av »faren fra føydalismen»? Slutter rikbonden å akkumulere, kan han ikke kjøpe jord, leie arbeidskraft? Blir ikke småbonden slått ut på grunn av »faren fra føydalismen»? Dette er ikke bare å undervurdere faren fra kapitalismen, det er rein skjønning av kapitalistiske tendenser under dekke av å advare mot (forsåvidt reelle nok) farer fra føydalismen.

Jeg veit som sagt ikke hva som virkelig blir gjort og hva som bare er forslag og propaganda. Jeg skal derfor vokte meg mot å dømme om den *virkelige* utviklinga av den kinesiske økonomien. Men jeg kan slå fast at mange av de *teoriene* som nå legges fram i den offentlige debatten er revisjonistiske. De viser en enestående naivitet overfor den jugoslaviske og den vestlige kapitalismen, og minner om gammaldage propagandaartikler for frikonkurranse av

den typen som gjør en statsunderstøtta norsk reder eller amerikansk bilfabrikant inderlig flau.

Min påstand er at *om* de teoretikerne som utformer sånne teorier virkelig får makta i den kinesiske økonomien og gjennomfører dem, så vil kapitalismen bli gjenreist. Det vil også føre til svære kriser i den kinesiske økonomien og skjerpa klassekamper i byene og på landsbygda, så med tida vil det ikke bli vanskelig å slå fast om dette har skjedd.

DEN NYE KINESISKE MARXISMEN

Det typiske for marxismen er at den er *konkret og proletarisk*. Den er kritisk, den vil undersøke forholda for å avsløre det som virkelig fins. Den vil tjene proletariatet så lenge det fins, helt til proletariatet avskaffer alle klasseskiller og dermed også seg sjøl.

Maos marxisme var kritisk, Mao var alltid ute etter å finne ikke bare de sterke sidene, men også svakhetene i den kinesiske sosialistiske samfunnet. En svakhet ved Stalins marxisme var at den blei mindre og mindre kritisk. Etterhvert fikk den mer og mer karakter av ett sett forklaringer på hvorfor det var som det var i Sovjet, og det var bra slik. Dermed blei den også mindre marxistisk og åpna for å slå ei bru over til revisjonismen i teorien.

Det heter seg nå at de intellektuelle i Kina er blitt en del av proletariatet. Dette blir begrunna bl.a. med et sitat fra Mao. Problemet er: Stemmer det med virkeligheten?

Noen av de intellektuelle tjener svært bra og har arbeids- og boligforhold som er veldig mye bedre enn proletariatets. Ideologisk lider Kina av årtuseners arv fra mandarin-byråkratiet der intellektuelt arbeid var fint og kroppsarbeid var simpelt. Er dette utrydda?

Lever altså bryggesjaueren og den universitetsintellektuelle likt? *Tenker de likt?*

Det er nok sann at de intellektuelle trengte rehabilitering etter forfølgelsene under »firerbanden«. Men er teorien om at de er »proletarene« i Kina en riktig marxistisk teori som avslører hvordan forholda er i Kina?

Mao gikk ikke inn for å *tildekke* motsigelser

men for å *avsløre* dem. Eksempel: i begynnelsen av 60-åra sa han at sjøl etter at det ikke lenger finnes klasser og kommunismen rykker nærmere, vil det fins *skilt* med ulike økonomiske interesser som også stiller seg forskjellig når det gjelder å utvikle sosialismen videre. - OM nå de intellektuelle er blitt proletarer - er de ikke i hvert fall et »skilt» i proletariatet med særlige økonomiske interesser?

Det blir sagt at det ikke fins klasser i Kina og ikke noe borgerskap. Det blir sagt at Mao overdreiv klassekampen og at det ikke fins antagonistiske motsigelser. Det blir tilmed sagt at kritikken av Stalin fordi han sa det ikke var antagonistiske klasser i Sovjet *var feil*. Det blir også sagt at lønsskiller kan ikke føre til kapitalisme (stikk i strid med f.eks. Engels). Det blir også sagt at ingen av forslaga til økonomiske reformer kan føre til noen slags problemer.

Hvorfor har det da vært så store kamper i Kina? Hvorfor har det i følge offisielle kinesiske kilder tilmed vært væpnete kamper med mange dødsofre?

Det blir også sagt at kulturrevolusjonen ikke hadde noen virkelig grunn men var en eneste stor feiltakelse. Før kulturrevolusjonen var situasjonen utmerka, det var ingen store problemer osv.

Javel, kulturrevolusjonen førte til forfølgelser og ulykker. Men hvis det ikke var problemer, hvorfor kunne Mao da få støtte da han starta den? Hvorfor demonstrerte millioner av mennesker? Hvorfor hengte folk opp millioner av veggaviser?

Hvis motsigelsene var så små, hvorfor kamper mellom Mao og Liu? Hvorfor Lin Biao?, hvorfor »firerbanden»? For en marxist, som vil forklare historia og politikken ut fra virkelige, sosiale og økonomiske motsetninger, blir en nyere kinesiske historia merkelig og uforståelig dersom vi skal ta dette på alvor. For kjenneren av Kina blir det skapt et bilde som har like liten likhet med det virkelige landet som glansbildene i pressa fra »firerbandens» velmaktsdager.

I framstillinga av situasjonen i verden har den kinesiske propagandaen slutta å bruke uttrykket »sosialimperialisme». I steden brukes bare

uttrykket »hegemonisme» om Sovjet. Dette på et tidspunkt da både frigjøringsbevegelser, statsledere i den 3. verden og politikere i vest hadde begynt å bruke ordet »sosialimperialisme». Dette skjer samtidig med at mange i Kina vil forkaste »den store polemikken». Det går debatt om »fredelig overgang». Det blir også fremma synspunkter som går ut på at Sovjet er sosialistisk. Disse synspunktene blir avvist ved et sentralt dekret i form av et ensetnings intervju med Deng, men noen tepretisk kritikk av dem har jeg ikke sett. »Revisjonisme» blir også definert som »undertrykkelse innenlands og ekspansjonisme utenlands» - altså Cæsar? Napoleon? Bismark? Sjahan av Iran?

Det er kanskje for tidlig ennå å slå fast hvor stor Mao var som marxist. Jeg mener han var av de største. Samtidig er det sikkert sånn at han kom med feilaktige løsninger på noen problemer. En kritisk gjennomgang av maoismen for å skrelle ut dogmatikk blir nødvendig.

Firerbanden propaganderte en »marxisme» som var dominert av *holdninger* og fientlig til *kunnskap*, overvurderte *ideologi* og nedvurderte *produksjon*. Det beste som kan sies om den er at den dreiv propaganda for å lese Mao, den aller største skaden den gjorde var at den ødela studiet av den politiske økonomien. Firerbanden var nødt til å propagandere en del marxisme, men dens egne bidrag var revisjonisme.

Den nye kinesiske marxismen tar utgangspunkt i oppgjør med »firerbanden» og mot maos dogmatikk. Dessverre er det kraftige tendenser til at barnet helles ut med badevannet. Propaganda rettes bla. mot Maos dialektikk og tesen »ett deler seg i to». Det heter at »sannheten skal søkes fra fakta», men samtidig blir det spredd en marxisme som gir et uvirkelig og rosenrødt bilde av Kina der det ikke fins motsigelser og problemer av noe slag. Analyse av verdenssituasjonen ut fra Lenins imperialismeteorier - eller for den saks skyld Maos seiene tese om tre verdener - forsvinner og blir erstatta med internasjonale journalistiske kommentarer og diplomatiske utsagn, tilsynelatende ut fra hva som blir vurdert som nyttig uten- eller innenrikspolitisk.

Dette kalte marx for ideologi i betydninga falsk bevissthet. Teorier som ikke har til hensikt å forklare men å bortforklare. Enklere uttrykt: Mye av det som blir kalt marxistisk teori i Kina nå, er revisjonisme.

KONKLUSJON: ALVORLIGE NEGATIVE TREKK

Jeg har ikke gått inn for å trekke fram positive sider ved utviklinga i Kina i denne artikkelen.

Kina er fortsatt en enorm positiv kraft i kampen mot sosialimperialismen. Uten Kina ville det se mørkt ut for oss nå. Jeg ser heller ingen grunn til at Kina skal skifte side i denne kampen - for såvidt uavhengig av den indre politiske utviklinga.

Kina er fortsatt et enormt positivt eksempel på at sosialisme er bra, revolusjon nytter. Kinas framskritt er store. Kina blir aldri mer Kina fra 1949. Andre land kan gå i Kinas spor, lære av Kinas eksempel og sikkert også unngå mange av Kinas problemer.

Kina er fortsatt Maos Kina. Maos teorier har betydning for hele verden, også utenom land av Kinas egen type. Det gjelder dialektikken, partiet, folkekrigen, verdenssituasjonen, imperialismen, kampen mot revisjonismen. Vi har fortsatt svært mye positivt å lære av erfaringene fra Maos Kina.

Kina er fortsatt et land med store revolusjonære tradisjoner. Med millioner som har studert marxismen-leninismen-Mao Zedongs tenkning, og med en tradisjon for debatt og politisk sjølstendig handling som skiller seg kraftig fra stilen i Stalins Sovjet.

Jeg har ikke analysert og drøfta utviklinga av demokratiet og oppgjøret med undertrykkelse etter «firerbandens» fall. Jeg mener at her fins både positive og negative sider.

Jeg er for forsiktighet og tålmodighet når det gjelder å dømme om Kinas utvikling. Så lenge det ikke skjer viktige endringer mener jeg likevel vi skal være glad for at vi har parti-forbindelser.

Men jeg ser feilaktige tendenser som nå blir spredd med stor kraft, også internasjonalt, fra propagandaapparatet til KKP. Jeg kommer her ikke med noen vurdering av hva de skyldes i KKP eller i det kinesiske samfunnet. Men jeg peker på at de er feilaktige og skadelige. Det er propaganda for borgerlige og revisjonistiske oppfatninger.

Landsmøtet vårt kritiserte internasjonale høyretendenser i den nye kommunistiske bevegelsen i Vest. Utviklinga har vist at denne uttalenen ikke tok noe for hardt i, snarere var den for snill. Samtidig sier den ikke noe om at en av hovedkildene for denne strømminga nå er propaganda fra det partiet som hadde avgjørende betydning for å forme og organisere denne bevegelsen for noen år siden. Det kan en partiuttalelse også vanskelig gjøre offentlig så lenge vi satser på å ha partiforbindelser.

Men vi må forstå og ta stilling til dette! Om vi ikke diskuterer, kritiserer og avviser disse feilaktige linjene, så vil de kunne få oppslutning og spre seg hos oss. For i politikken fins ingen stilstand, men alltid kamp og bevegelse. Dette stiller store krav til vårt partis sjølstendige teoretiske evne. Større krav enn noen gang i den norske ml-bevegelsens historie.

Om vi ikke tar opp disse spørsmåla og avgrenser oss fra det som er feil vil partiet vårt sikkert forsvinne eller bli borgerlig. Jeg ser også muligheter for at om vi løser denne oppgava riktig, så kan vi for første gang skape et virkelig sjølstendig og politisk sterkt kommunistparti i Norge.

Thomas.

HVA SKJER I KINA? HVORDAN BØR VI FORHOLDE OSS TIL KKP?

Kamerat Thomas har skrevet en artikkel der han kritiserer «siden ved KKP's politikk». Jeg synes det materialet han legger fram på flere punkter er et godt utgangspunkt for å få tak på utviklinga i KKP og i Kina. Mye av den konkrete kritikken han legger fram, er jeg stort sett enig i. Ettersom plassen setter begrensninger for hva jeg kan ta opp her, må jeg i likhet med Thomas begrense meg til en del eksempler, som jeg mener er karakteristiske for den linja som KKP nå jobber etter.

I tillegg vil jeg spare plass ved bare å markere de områdene der jeg i hovedsak er enig med Thomas. Dette gjelder utgreiinga hans om «KKP's holdning til den internasjonale, kommunistiske bevegelsen», det gjelder avsnittet om «den nye, kinesiske marxismen» og det gjelder avsnittet om «Kinas utenrikspolitikk».

Jeg er også enig i mye av den konkrete kritikken han reiser i samband med den økonomiske politikken. Her vil jeg imidlertid ta et viktig forbehold. Oppsummeringen av erfaringene fra økonomien i Sovjet fram til begynnelsen av femtiåra, og i Kina fra 49 og fram til kulturrevolusjonen, vurderer vi en del forskjellig. Likeens har vi en del viktige, teoretiske meningskilnader når det gjelder sosialismens politiske økonomi. Dette betyr at kamerat Thomas stiller seg mindre kritisk/mer positiv til de økonomiske reformene som det nåværende regimet i Kina har iverksatt/iverksetter.

Der jeg først og fremst er uenig med kamerat Thomas, er imidlertid *konklusjonen* hans. Han sier at han ser «feilaktige tendenser» som «blir spredd med stor kraft» og han karakteriserer dem som «borgerlige og revisjonistiske oppfatninger». Dette er jeg enig i. Men etter mitt syn går han altfor kort, når det gjelder å karakterisere politikken til den nåværende ledelsen i KKP og den kinesiske staten. Jeg kan heller ikke godta den uforbeholdne påstanden hans om at «Kina fortsatt er Maos Kina». Både på grunnlag av Thomas egne argument og på grunnlag av annet materiale er det både *mulig*

og *nødvendig* å slå fast følgende:

- Under ledelse av gruppa rundt *Teng* har *revisjonismen* nå *erobra makta i KKP og den kinesiske staten*. «Revisjonismen ved makta, betyr borgerskapet ved makta» (Mao).
- Teng-gruppa sprer revisjonistiske teorier om samfunnsforholda i vesten, propaganderer fredelig overgang, forkreppler marxismen osv.
- Teng-gruppa har utvikla en samfunnsforståelse og propaganderer en ideologi om stoda i Kina som er revisjonistisk og idealistisk. Stikkord: teorien om at «klassekampen ikke spiller noen rolle i Kina i dag», den nye «klasseanalysen» der arbeiderklassen i virkeligheten blir trylla vekk osv.

Disse teoriene om Kina er revisjonistiske fordi de fullstendig uthuler Maos analyse av klasser under sosialismen, og de er idealistiske fordi de overhodet ikke er i samsvar med den faktiske situasjonen i dagens Kina.

- Teng-gruppa har utvikla en politisk-økonomisk plan, «de fire store moderniseringene», som i hovedsida er revisjonistisk. Dette er ikke et program for å *modernisere det sosialistiske Kina* men et program for å innføre og konsolidere revisjonisme. Det er *konservativt* fordi det for 70% vedkommende består i å innføre feilaktige, revisjonistiske løsninger som Liu, Teng, Po I Po, Peng Teh Huai m.fl. forsøkte å få igjennom i 50 og 60 åra, og fordi det for 30% vedkommende propaganderer revisjonisme sett fra en *sosialistisk synsvinkel* alt har spilt fallit i land som Jugoslavia.

- Teng og gruppa rundt ham står i spissen for den pågående kampanja for å detronisere Mao og Mao Tsetungs tenkning.

Det er Teng-gruppa som svinger taktstokken i dagens Kina og i KKP, og det har den gjort iallefall de siste tre åra. Teng & Co kan ikke bare vurderes som ei av mange grupper, som står for gærne ting. Den må vurderes på det grunnlaget at dette er den toneangivende og mektigste gruppa innafor KKP.

Thomas trekker ikke denne konklusjonen og

skriver seg utenom det. Sjøl om mye av kritikken hans er bra, så er konklusjonene hans utilstrekkelige og feilaktige.

METODEN

Kamerat Thomas advarer mot å trekke for vidtgående slutninger om utviklinga i Kina. Han sier at den kritikken han reiser ikke må forstås dithen at han mener at »søialismen i Kina holder på å gå til grunne...».

Han understreker at vi må ta store forbehold om utviklinga i Kina fordi »vi har ufullstendig kunnskap, og en uferdig teori til å vurdere denne kunnskapen med.»

Jeg er enig i at vi har store huller i kunnskapen vår om Kina. Det er også etter mi mening for tidlig å slå fast at det er gjennomført en seierrik kontrarevolusjon i Kina, og at søialismen er fortapt i Kina. Her deler jeg synet til kamerat Thomas.

Det er tvilsomt at den ledende gruppa i KKP og staten (Teng-gruppa) har *all makt* i Kina. Det er og mulig å stille spørsmålsteget ved hvor *konsolidert* maktgrunnlaget til Teng & Co er. Det er åpenbart at lederskapet til Teng og folka rundt han er møtt - og møter på mye motstand. både sentralt og nedover i partirekkene. Vi veit tilmed at det har vært væpna sammenstøt med mange folk involvert i Kina, helt opp til det siste. Det er derfor ikke utenkelig at det nåværende regimet kan bli satt til side. Det er heller ikke utenkelig at dette kan føre til at en marxist-leninistisk kurs seier i KKP.

Det vi derimot *kan* konkludere er at Teng-gruppa er *revisjonistisk* og at denne gruppa har ledelsen i KKP og den kinesiske staten. Ikke er eneste av kamerat Thomas sine argumenter og forbehold utelukker en sånn konklusjon. Vi veit mer enn nok om Teng og folka rundt ham, både når det gjelder situasjonen *nå* og historisk, til å trekke klare konklusjoner om dette.

Å *unnlåte* å innse dette, bl.a. ved å vise til »vi veit for lite» argumentet, fører bare til to ting: Vi lurar oss sjøl.

Viss min påstand er rett, kan vi slå fast følgende: Viss ikke KKP legger om kursen, og

bryter med Teng-gruppas politikk, så vil det utvilsomt føre til at søialismen går tapt i Kina.

»Vi veit for lite» argumentet til Thomas uttrykker et riktig aspekt, for såvidt som det advarer oss mot lettvinde og subjektivistiske slutninger, uten basis i fakta. Men ut fra de *eksemplene* han bruker, mener jeg hovedsida ved hans »vi veit for lite» argument er et *konserverativt* metode-program. Det avskjærer oss fra å trekke konklusjoner, som vi både kan og bør trekke.

Han sier f.eks.: »Når det gjelder hva de sentrale deltakerne i fraksjonskampene i denne perioden faktisk har gjort, hva Liu er ansvarlig for, »firerbanden» er ansvarlig for osv. så har vi for det meste fraksjonelle påstander å bygge på.»

Viss dette er en påstand som betyr at vi skal unnlåte å ta stilling til *hovedlinja* i den politikken Liu, »firerbanden» osv. sto for, og som Teng sto/står for, er jeg uenig.

Vi veit mer enn nok fra perioden 49 til 66 for å vite hva Liu sto for. Dette er et betydelig materiale fra vestlige kilder, »fraksjons-påstander» som har blitt *verifisert* av Liu-tilhengere seinere med den forskjell at de nå blir vurdert som »positive tiltak fra en stor marxist», et stort materiale av Liu-taler, lovforslag m.v. i »Peoples China» (forløperen til Peking Review), ditto av Mao osv. osv. Kildeomfanget kan gjøres til kilometerlange lister. Påstanden at »vi veit ikke hva Liu var ansvarlig for» er rett og slett feilaktig.

(Jeg er forøvrig helt klar over at det har blitt framsatt påstander om Liu som åpenbart er konstruerte og uvitenskapelige. Jeg har sjøl opplevd kinesiske »anti-Liu» museer, som presenterte åpenbart motstirdende »bevis» som fakta).

Dessuten virker dette »vi veit for lite» argumentet *selektivt* slik Thomas bruker det. På den ene sida trekker han vidtgående slutninger om »firerbanden» seinere i artikkelen sin, mens han unngår å trekke definitive konklusjoner om virksomheten til Liu og ikke minst om virksomheten til den nåværende sjefen i Kina: Teng Hsiao Ping.

Veit vi virkelig mindre om Lius og Tengs

virksomhet i henholdsvis to og tre ti-år, enn vi veit om »firerbanden»? En sånn påstand henger ikke på et møkkagreip.

Thomas sitt *metode-argument* for ikke å trekke konklusjoner om det nåværende regimet i Kina, holder med andre ord ikke.

NOEN FORBEHOLD I KRITIKKEN

Når jeg kritiserer Teng-gruppas politikk så sterkt, er det samtidig nødvendig å presisere hva kritikken ikke innebærer.

For det første innebærer ikke min kritikk av Teng & Co det samme som at jeg oppfatter forholda før denne gruppa kom til makta som »perfekte». Tvert om må det være ei sentral oppgave å analysere de store problemene den sosialistiske oppbygginga i Kina har vært oppe i, og som har muliggjort den nåværende negative utviklinga fordi de ikke ble løst.

For det andre så innebærer ikke min kritikk ei oppfatning at det ikke var nødvendig å foreta store moderniseringer av den kinesiske økonomien etter 76. Heller ikke mener jeg at alle de økonomiske reformene, som har blitt gjennomført de siste åra, nødvendigvis er feilaktige.

Mitt utgangspunkt for kritikken er dette:

Maos sosialistiske Kina er, tross store feil som har blitt gjort, et enormt positivt eksempel for verdens undertrykte og fattige på at revolusjon og sosialisme er nyttig og nødvendig. Erfaringene fra Kinas revolusjon viser at de arbeidende massene under ledelse av et virkelig kommunistparti, kan utrette enorme framsteg til folkets beste. Disse framskrittene og seirene i økonomien og politikken har hele tida blitt kjempa fram gjennom kamp mot borgerlige og umarxistiske linjer og løsninger, som ville betydd katastrofe for massene i Kina dersom de hadde seira.

Hele denne store historiske kampen mellom revolusjon og kontrarevolusjon i Kina siden 1949, har hatt henholdsvis Mao og Liu Shao Shi som hovedeksponenter for de to veiene.

Teng har i hovedsak i denne perioden vært å finne på feil side i denne langvarige, historisk

viktige kampen (et viktig unntak synes å være at Teng var en hard motstander av Sovjet, alt fra da kampen mot Krustsjov kom åpent til uttrykk fra slutten av 50-åra).

I samme posisjon befinner Teng & Co seg nå. Denne gruppa representerer en alvorlig trussel om at sosialismen skal gå tapt i Kina. Dette gjør de fordi de systematisk har manøvrert seg inn i maktposisjoner, som har gitt dem ledelsen i partiet og staten. Min kritikk av Teng & Co er derfor ingen kritikk av noen feilaktige tendenser i Kina, men en kritikk av en feilaktig tendens som for tida leder samfunnsutviklinga og fører taktstokken i det politiske livet.

NOEN VIKTIGE ØKONOMISKE SPØRSMÅL

a. Landbruket

Et av hovedproblemene til Kina og KKP ved frigjøringa i 1949, var den ekstreme fattigdommen på den enorme landsbygda. Det halvføydale og kapitalistiske jordbruket, som hade trykt hundrevis av millioner fattigbønder ned i bunnløs nød, måtte avskaffes hurtigst mulig. At hundrevis av millioner fattigbønder fikk jord, redskaper og *noe* å spise (i motsetning til praktisk talt ikke noe), var langt viktigere enn f.eks. å øke *produktivtetsraten* i jordbruket.

For å få til en positiv utvikling, måtte jordbruket *kollektiviseres*. Dette var en politikk til fordel for de fattige millionmassene på landsbygda, og i den utstrekning en slik politikk kom i motsetning til rikbøndas interesser, måtte disse vike.

På initiativ fra Mao blei det i perioden 49 - 52 gjennomført en jordreform, som kom over 300 millioner bønder til gode. Men både rikbønder og mellombønder dro fordel av jordomfordelinga (noe som var nødvendig for å forene de mange, isolere de få). Antallet mellombønder økte kraftig, men fortsatt utgjorde fattigbøndene flertallet og tallet på rikbønder økte. Under jordreformen (som alt hadde begynt i de

liggjorte områdene for -49), oppsto spontant kollektiverings-tendenser blant fattigbøndene. Mao tok initiativet til en storbevegelse for å opprette »gjensidige støttegrupper», der fattigbøndene skjøyt inn det de hadde av redskap for å hjelpe hverandra og kompensere for alt det som mangla hos den enkelte til å dyrke jorda.

Partiet oppmuntra også, på initiativ fra Mao, til danning av kooperativ på landsbygda.

Denne politikken må sees på bakgrunn av Maos appell fra 1943 (se artikkelen »Organiser dere», SIU/Oktobre Forlag), der det bl.a. heter: »Bondemassene har gjennom tusenvis av år drevet enkeltmannsbruk, og hver enkelt familie, hver enkelt gård utgjør en særskilt økonomisk enhet. En splittet, individuell produksjon av dette slaget er det økonomiske grunnlaget for det føydale regime, men bøndene sjøl er dømt til evig armod under en slik ordning. Den eneste måten å komme over denne stillingen på er gradvis kollektivisering, og den eneste veien til kollektivisering går, ifølge Lenin, gjennom kooperasjonen.

I 1951 krevde fattig- og mellombøndene i bl.a. Shansi, at en måtte utvikle de gjensidige støttegruppene til *landbrukskooperativ* der alle redskaper ble gjort til kollektiv eiendom og der resultatet blei fordelt kollektivt i samsvar med de enkelte bøndenes innsats og innskudd. Linja om gradvis kollektivisering ble kraftig motarbeida av høyrefløya i KKP, spesielt av Liu Shao Shi og hans nære medarbeidere Teng Hsiao Ping en merknad til beretning fra partikomiteen i Shansi fra 1951 (se overfor) skreiv Liu bl.a.

»Noen folk har alt gitt uttrykk for at det må tas skritt for å ryste den private eiendomsretten i dens grunnvoller, svekke den til den er helt avskaffa og løfte de gjensidige støtteorganisasjonene i landbruket opp på nivået til produsentkooperativ i landbruket, som en ny faktor for å »overvinne bøndenes spontane tendens» (til kapitalisme/ min merknad). Dette er en feilaktig og utopisk oppfatning av sosialismen i landbruket.»

Til tross for Liu-fløyas motstand vedtok partiet i 53 å utvikle kooperativ av »lavere type»

over hele landet, der deltakerene skjøyt inn produksjonsmidlene sine og der inntekta ble fordelt etter *arbeidsinnsats* og *størrelsen* av innskuddet. I 55 vedtok partiet, mot Lius advarsler om »feilaktige, farlige og utopiske oppfatninger om sosialisme i landbruket», at det neste stadiet i kollektiviseringa måtte utvikles, og at det skulle settes i gang en bevegelse for danning av kooperativ av høyere type. Her blei all jord og alle produksjonsmidler gjort til kollektiv *eiendom* og utbyttet av produksjonen ble fordelt etter *arbeidsinnsats*, og ikke etter innskudd.

Denne bevegelsen utvikla seg til å begynne med sakte. En av grunnene til dette var motvilje hos rikbøndene og en del bedrestilte mellombønder. Men det er dokumentert i en rad kilder at Liu-Teng-fløya utnytta denne motstanden til å motarbeide kollektiviseringa både sentralt og i »felten». I mai -55 tok Liu/Teng initiativet til at over 200 000 nydanna kooperativ av høyere type over hele landet blei oppløst i løpet av en 2 måneders periode.

Som svar på denne høyreoffensiven skreiv Mao, høsten -55:

»De spontane kapitalistiske kreftene har stadig vokst på landsbygda de siste åra, med nye rikbønder som gror fram overalt, og mange velstående mellombønder strever etter å bli rikbønder. På den andre sida, lever mange fattigbønder i armod pga. mangel på tilstrekkelig med produksjonsmidler.»

(Forord til »Det sosialistiske oppsvinget på den kinesiske landsbygda»).

På denne bakgrunn utarbeida Mao i 1955 et stort, politisk program for kollektiviseringsbevegelsen: »Om spørsmålet om jordbrukskooperasjon». Maos initiativ førte til et voldsomt oppsving i kooperativbevegelsen. Ved slutten av 1956, var 88% av bondehusholdningene medlem av kooperativ av høyere type (som omfatta hele landsbyer, og ikke bare enkelthusholdninger).

Hva var Lius (og Tengs) alternative linje til Maos kontinuerlige kollektiviseringsbestrebelsler siden 1949? Kort sammenfatta gikk det ut på:

- Før det kunne bli snakk om kollektivisering, måtte hele industrien nasjonaliseres og bli i stand til å forsyne landbruket med store mengder maskiner. Dvs. prinsippet om «mekanisering før kooperasjon».

- Det viktigste tiltaket for å heve jordbruksproduksjonen i en lang periode framover, var å utvikle rikkbøndene og intensivere det private jordbruket. Dvs. prinsippet om «noen må bli rike først, dersom alle skal bli det.»

I 1951, i en tale på konferanse om propagandaarbeidet, hevdet Liu bl.a.:

»Først når nasjonaliseringa av industrien er gjennomført, kan bøndene forsynes med store mengder maskiner, og først da vil det bli mulig å nasjonalisere jorda og kollektivisere landbruk

I praksis innebærer dette at til dags dato ville det være «umulig» å kollektivisere landbruket i Kina, dersom Lius resept skulle vært fulgt!

I direkte polemikk mot dette synet, sa Mao: «...slik forholde er i landet vårt må kooperasjonen gå forut for bruken av stort maskineri.»

Takk og pris, var det Maos linje og ikke Lius med Teng på slep, som vant gjennom. Dette var mulig fordi Mao greide å mobilisere millioner av fattigbønder på grunnlag av en politikk som tok utgangspunkt i *flertallets* interesser.

Kollektiviseringa på den kinesiske landsbygda, var en enorm *revolusjonær* omveltning, som på ingen måte må undervurderes historisk.

Denne kampen ble gjennomført under forhold med skarp *klassekamp*. I denne kampen krystalliserte det seg fort ut en politisk kamp mellom marxisme og revisjonisme, om hvilken vei Kina skulle gå: sosialisme eller kapitalisme. Liu og Teng valgte den siste. Hvorvidt de sjøl oppfatta denne revisjonismen som et uttrykk for virkelig marxisme og «lur taktikk», er uvesentlig. Det som er vesentlig er at de påviselig tok feil, satsa på revisjonismen, i en sak av enorm og avgjørende betydning for sosialismen i Kina.

I dag er Liu «rehabilitert» som en «stor marxist». Arkitekten for denne «rehabilitering» er påviselig Teng og hans folk. At «rehabilitering» omfatter bl.a. perioden jeg nå har

behandla, burde ikke forundre noen.

Dersom Liu ble utsatt for personforfølgelse og trakassering under kulturrevolusjonen, så kan jeg godt forstå en oppreisning på et slikt grunnlag. Men fakta er at Liu er *politisk rehabilitert* av dagens Teng-regime i Kina. Dette er å gi Lius *påviselige revisjonisme* oppreisning, samtidig som det pågår en omfattende anti-Mao kampanje. Dette er svært skadelig og gir dystre framtidsutsikter for sosialismen i Kina.

Den samme kampen pågikk i samband med opprettinga av folkekommuner i Kina, og det såkalte «Store spranget framover». Jeg har ikke plass til å behandle dette her, så det får stå som en påstand til seinere oppfølging.

Kamerat Thomas har en interessant gjennomgang av betydninga av folkekommunene i dagens Kina, og sammenholder dette med den offentlige propagandaen i jordbruket.

Han trekker noen konklusjoner:

- Teng-regimet propaganderer linja om at «noen må bli rike for at alle skal bli det». Dette er den *offisielle politikken* i Kina i dag. Dette er ubestridt. (Jfr. vedtaka på 3. og 4. plenums-møte i -78 og høsten -79).

- «Tanken på «private familiebruk» som mønster for Kinas jordbruk er sjokkerende». Alt tyder på at det jobbes i denne retninga. Vedtaket om produksjonslaget skal være regnskapsførende enhet, peker i retning av å få gjennomført skrittvisе tiltak fram til at «enkelthusholdet må bli regnskapsførende enhet». Sentrale figurer og Teng-tilhengere i staten har gitt uttrykk for sanne ideer. De har og uttalt seg skeptisk om folkekommunene.

Det er *ikke* bare «teoretikere» og «økonomer» som hevder sanne ideer i «debattinnlegg», tvert om er den typen linjer som Thomas kritiserer uttrykk for politikken til den ledende gruppa i partiet og staten.

Det interessante er at disse linjene er *identiske* med Lius og Tengs program fra 50-åra, som Mao greide å nedkjempe! Jeg anser det som bevisst at i det minste Teng jobber på spreng for på ny å forsøke å gjennomføre Lius revisjonisme for «utvikling av landbruket».

Thomas konkluderer med: «Min påstand er at om de teoretikerne som utformer sanne teorier

virkelig får makta i den kinesiske økonomien og gjennomfører dem, så vil kapitalismen bli gjenreist».

Helt enig. Men på bakgrunn av det vi veit fra historia, og om karakteren til det nåværende Teng-regimet, så forundrer det meg at Thomas trur faren stammer fra »skribenter» og »teoretikere» og ikke fatta at dette er politikken til den mektigste gruppa i dagens Kina!

Resultatene av »berik dere»-politikken til Teng, ser vi alt. Mao slo alt for 30 år sida fast at »korn er nøkkelleddet». Innholdet i dette var at hovedoppgåva for jordbruket var å hindre sult, gjennom å dyrke tilstrekkelig med matkorn og ris. Nest viktigst var »industrial crops», dvs. produksjon i primærnæringene av råvarer til lettindustrien (bomull, huder, soyafett osv.) Sist kom såkalte »side-line occupations», dvs. varer som sopp, grønnsaker, fjørkre osv.

De nye retningslinjene for jordbruket om å produsere »det som gir mest profit», har alt ført til at Kina produserer for lite matkorn. Samtidig har det vært et voldsomt oppsving i produksjonen av mer profitable jordbruksprodukter, bl.a. til eksport. At dette skaper store problem, burde ikke forundre noen. At det skaper rike bønder, der det er mulig å legge om til en slik produksjon, er heller ikke noe rart. Å påstå at dette er en politikk til beste for det store flertallet av kinesere, er derimot ikke bare en forunderlig påstand, men direkte løgnaktig.

Konklusjon: Teng-gruppa er en velsignelse for regenerasjon av kapitalister. For det breie lag av massene, er den en ulykke!

INDUSTRI - HANDEL

Kamerat Thomas sier at »Jeg skal ... vokte meg mot å dømme om den *virkelige* utviklinga av den kinesiske økonomien. Men jeg *kan* slå fast at mange av de *teoriene* som nå legges fram i den offentlige debatten er revisjonistiske. De viser en enestående naivitet overfor den jugoslaviske og den vestlige kapitalismen, og minner om gammaldagse propagandaartikler for frikonkurranse av den typen som gjør en stats-

støtta norsk reder eller amerikansk bilfabrikant inderlig flau».

Jeg er enig i en sann karakteristikk av de framherskende, økonomiske teoriene som har blitt ført fram i økonomidiskusjonen i Kina de siste åra.

Så fortsetter Thomas med følgende konklusjon:

»Min påstand er at om de teoretikerne som utformer sånne teorier virkelig får makta i den kinesiske økonomien og gjennomfører dem, så vil kapitalismen bli gjenreist».

Dette er jeg også enig i. Men det som forundrer meg er den naiviteten kamerat Thomas legger for dagen på dette punktet. Trur han virkelig på at de tendensene i retning kapitalisme bare har dukka opp som debattinnlegg fra ekstreme sosialøkonomer?

Jeg er enig i at de mest ekstreme krava om en »total markedssosialisme», har kommet som debattinnlegg. Men faktum er også at mange av de teoriene Thomas kritiserer har blitt omsatt i *praksis* i Kina. En av de fremste talsmennene for disse tiltaka har vært landets *statsminister* og *Teng-tilhenger*.

La oss oppsummere noen viktige punkt:

- Sjøl om industriproduksjonen er underlagt en sentral plan i Kina fortsatt, så har markedsløvene fått et stadig større spillerom i industrien, ikke bare i form av »artikler», men i *virkeligheten*. For *hele* industrien gjelder nå prinsippet at enhver bedrift vurderes på grunnlag av *profitten* at de sjøl svarer for tap/vinning og slåes *konkurs* viss de »ikke viser seg profitable». Sosiale faktorer er helt underordna. Om produksjonen er samfunnsmessig nyttig og nødvendig, spiller ingen rolle. Linja om »profitten avgjør alt» og »ubønnhørlig konkurs», er faktisk *vedtatt* som *lov* i Kina på initiativ fra Teng-gruppa.

En rad virksomheter, spesielt i folkekommunene, har i følge »Far Eastern Economic Review» gått konkurs. Det har blitt referert til »spøkelses-fabrikken», som ligger økonomisk brakk etter konkurs. Det kan også vises til vestlige øyenvitneskildringer, som forteller om at slike konkursanlegg har blitt plyndra. En av disse historiene dreier seg om en bygnings-

artikkel-bedrift i en folkekommune, som for kort tid sida blei plukka fullstendig fra hverandre (tusenviis av mustein, dører, plank osv.) etter å ha liggi brakk i lang tid etter konkurs. Dette illustrerer »markeds-sosialismens» velsignelser. Mens massene trenger å bygge hus, ligger bygningsartikler og råtner rett for nesa på dem pga. konkurs.

Ifølge »Far Eastern..» er det faktisk tusenviis av virksomheter, som nå er slått konkurs etter innføringa av den nevnte loven.

Jeg er enig i at rentabilitet/overskudd, må spille en viktig rolle i vurderinga av bedrifter under sosialismen. Å ikke legge vekt på dette, kan føre til enorm sløsing med samfunnets midler. Men å la markeds-kraftene få så stort spillerom, og statsplanen så liten betydning, som den nevnte loven og resultatene av den tilsier, er stikk i strid med prinsippene for en sosial(-istisk) planøkonomi.

I Kina blir det kraftig propagandert for å øke *markedets betydning*, både i *distribusjon* av forbruksvarer og i omsetning av *kapitalvarer* bedriftene i mellom. Jeg er fullt inneforstått med at det både er nødvendig å ta hensyn til markedet og bruke det i en sosialistisk økonomi. Men propagandaen om at det skal spille en *avgjørende rolle* og praktiske tiltak (konkursloven, det stadig økende, frie markedets andel i distribusjonen av matvarer) virker svært betenkelig på meg, fordi det peker i retning av å virkeliggjøre denne propagandaen. Dette kan føre til to ting:

-a) enten innføringa av den totale »markeds-sosialismen», slik som i Jugoslavia. Eller:

-b) virkeligheten slår fullstendig beina under eksperimentet, slik som i Sovjet, (Jfr. Krustjovs totale fiasko med å gjennomføre Libermann-inspirert »markeds-sosialisme» i -60 åra) og gjennomføringa av total byråkratisk kontroll.

Problemet med begge deler er at de fører til kapitalisme, og negerer det som har vært bra i kinesisk økonomi.

- det andre spørsmålet jeg vil berøre, er den kraftige økningen av *arbeidsløsheten* i Kina, hovedsakelig som et resultat av »de økonomiske reformene».

Ifølge kinesiske myndigheter, er det nå mer

enn 20 millioner arbeidsløse. Jeg trur sjøl det er flere. Uansett er det mye.

Tidligere var det reglen at *alle* var sikra *arbeid* og inntekt gjennom arbeid, så sant du var fysisk i stand til å jobbe. Dette prinsippet ble omtalt som at alle var sikra »en risbolle av jern». Det var svært vanskelig å *avskjedige* en arbeider. For å få til dette måtte arbeidskrafta distribueres *etter plan*, av de politiske myndighetene på provins, fylkes- og kommunenivå. På den andre sida måtte en akseptere den jobben en fikk, sjøl om en måtte ønske seg en annen.

Denne politikken hadde som mål, og førte faktisk til, at arbeidskraftas *karakter av vare* blei avskaffa i hovedsak i Kina. Det samme skjedde i Sovjet på 30-tallet. Arbeidskrafta blei ikke distribuert gjennom at den gjennom *lønnsarbeid* solgte seg på et fritt arbeidsmarked, som under kapitalismen. At arbeideren i Sovjet på 30-tallet og i Kina mottok *penger* som de kjøpte *konsumvarer* for, endrer ikke på dette. Det vesentlige ved om hvorvidt arbeidskrafta er en vare, er eksistensen av et fritt *arbeidsmarked* der *arbeidskrafta* selges som vare og dermed er underlagt markedsloven (tilbud og etterspørsel) og verdiloven (arbeidskrafta selges til sin verdi, dvs. det det koster å reproducere den).

Sosialismen i Kina gjorde det mulig å avskaffe arbeidsløshet, fordi arbeidskraftas karakter av vare blei avskaffa.

De nye, økonomiske reformene i Kina har slått beina under dette. Det er nå høve for bedriftsledere å avsette arbeidere ut fra »profitt-hensyn», konkurslovgivinga har tatt kål på mange arbeidere osv. Dette har lovmessig tvunget fram et »uformelt» *arbeidsmarked* i Kina. Det fins omfattende vestlig kildemateriale om dette. Først og fremst tar det seg uttrykk i at bedrifter som trenger arbeidskraft og folk som trenger jobb setter opp private annonser på offentlige steder. Dette fenomenet har masse-omfang i Kina i dag.

At systemet med offentlig distribusjon av arbeidskraft, kunne forenes med stor grad desentralisering og lokal kontroll i Kina, er interessant. Argumentet om at opphevelsen av arbeidskraftas karakter som vare, nødvendigvis

fører til »byråkrati« holder ikke.

Under det »store spranget framover«, da dette systemet var i funksjon, skjedde det samtidig en kraftig desentralisering av industrien i Kina. Endringer i industriell administrasjon under »det store spranget«. framgår av denne tabellen:

	1957	1958	1959
Sentralt kontrollert industri	46,0%	27,0%	26,0%
Industri under lokal kontroll	54,0%	73,0%	74,0%

(Wheelwright/Mc Farlane, The Chinese Road to Socialism).

Ideen om at den kinesiske planøkonomien under Mao har vært »kraftig sentralisert«, stemmer i det hele tatt lite med virkeligheten.

Forøvrig har det også forekommet tvang, for å gjennomføre prinsippet om »arbeid til alle«. Plasseringa av millioner av studenter på landsbygda før og under kulturrevolusjonen har åpenbart hatt elementer av tvang.

I alle høve må vi se både positive og negative erfaringer med systemet »en risbolle av jern« på bakgrunn av kinas situasjon: I -49 var hundretalls millioner uten arbeid, og manglen på arbeid hadde ridd Kina som ei mare i lang tid (sammenlikn dette med det kapitalistiske og halvføydale India og situasjonen i storbyer som Calcutta, Bombay osv. osv.).

Nå driver Teng & Co en kraftig propaganda-kampanje mot »risbolle av jern«, med argumenter om at profitt og produktivitet er »uforenlig med et sånt system«, samtidig som arbeidsløshetstalla stiger kraftig.

Både propagandaen, praktiske tiltak og de Libermanistiske teoriene i Kina peker fram mot et brudd med sosialistiske prinsipper i økonomien.

Hva er det som har muliggjort nærmest avskaffelse av arbeidsløshet i Sovjet under Stalin og Kina under Mao? Nøkkelen ligger i at sosialismen har muliggjort en *ekstensiv* økonomi. Den store tilgangen på arbeidskraft har gjort det mulig å nytte de sosialistiske landas resurser til stadig ny industriutbygging, nye fabrikker, nye prosjekter.

Dette har gjort det mulig å skape et stort antall jobber. Samtidig har *produktiviteten*

lovmessig blitt en underordna faktor. Innsats av ny teknologi, rask neskrivning av maskineri osv har blitt underordna opprettelsen av nye

fabrikker og nye prosjekter. Dette har ført til nedslitt maskinpark mange steder, senka produktivitet (ofte to mann på en manns jobb) osv.

At dette har ført til store uløste problem først i Sovjet og seinere i Kinas økonomi, er jeg ikke det minste i tvil om. Historisk og på lang sikt vil en ekstensiv økonomi føre til sløsing og dårlig forvaltning av landets resurser. Situasjonen var muligens slik i Kina på midten av 70-tallet at produktiviteten var blitt hovedproblemet.

Det som imidlertid er klart er at den ekstensive økonomien historisk har ført til store framskritt i et u-land som Kina, og økt landets produksjonsevne betraktlig i forhold til før -49. Det har ført til at kinas viktigste resurs: millionmassene, har blitt beskjeftiga og i hovedsak satt til nyttig arbeid.

Nå er kanskje produktivitetsspørsmålet avgjørende. Jeg er enig med Thomas i at dette problemet ikke er løst i sosialismen, og på et gitt tidspunkt blir dette avgjørende for sosialismens framtid. Dette er en stor oppgave for marxister å gå løs på. Men en ting er jeg sikker på: Teng & Co's oppskrift for å løse dette problemet, er feilaktig fordi det fører til kapitalisme og ikke styrking av sosialismen. Og det kan vel ikke være særlig progressivt?

Jeg har atskillig mer på hjertet når det gjelder sosialismens politiske økonomi, en de brokkene jeg har kommet inn på her. Det får stå over til en annen gang, og kanskje først og fremst til sosialisme-diskusjonen i partiet.

For å peke på utviklinga i Kina og karakteren til Teng-gruppa, er dette iallefall tilstrekkelig til å trekke viktige konklusjoner om det nåværende regimets politikk.

ANTI-MAO KAMPANJA

I KK og andre steder har det stadig blitt hevda at det »ikke« pågår noen anti-Mao kampanje i Kina. Dette holder ærlig talt ikke,

kamerater. Teng-fløya har helt siden -76 drive kampanje mot Mao, og det er åpenbart for alle at den også har møtt motstand i partiet.

Denne kampanja uttrykker seg dels som diverse angrep på Mao Tsetungs tenkning, dels som angrep på Maos person.

Når det gjelder det første, har kamerat Thomas påvist flere av angrepene på Maos marxisme. Jeg deler denne kritikken. På punkt etter punkt fører den nye ledelsen i Kina fram angrep på Mao Tsetungs tenkning. Det gjelder på filosofiens område, på den politiske økonomiens område, når det gjelder klasseanalyse, på militærpolitikkens område, på partiteoriens område osv.

Plassen tillater bare å ta opp et eksempel i denne sammenhengen: *klasseanalysen*. Teng & Co hevder nå at de intellektuelle har blitt endel av proletariatet, og at det er tøv å snakke om et borgerskap i det sosialistiske Kina. Disse påstandene er uforenlige med Mao Tsetungs tenkning, og de er definitivt ikke i samsvar med virkeligheten i dagen Kina.

Mao behandla de intellektuelle atskilt fra arbeiderklassen i alle sammenhenger han behandla dette spørsmålet (se f.eks. »Tale på KKP's landskonferanse om propagandaarbeid« mars 1957, og en rekke andre artikler.)

Mao gjorde dette fordi de intellektuelle faktisk hadde bedre økonomiske og sosiale kår en arbeiderne og bøndene. Dermed var det viktig å ha en klar og skarp klasseanalyse, for å kunne legge opp en riktig allianse-politikk for den sosialistiske oppbygginga.

Mao hevda at *hovedmotsigelsen* i Kina under sosialismen var motsigelsen mellom proletariat og borgerskap, og at kampen mellom sosialisme og kapitalisme ville komme til uttrykk i ulike klassekamper gjennom en *hel, historisk periode*. Mao understreka at klassekampen *fortsetter* under sosialismen, og at først om lang tid vil det være mulig å slå fast om sosialismen ville seire. Dagens kinesiske ledelse med Teng i spissen har derimot erklært at det ikke lenger »fins klassekamp under sosialismen«, at motsigelsen mellom »proletariat og borgerskap« under sosialismen en en »konstruksjon« osv. *Hensikten* med denne teorien er åpnebar, til tross for at den

står i rak motsetning til dagens virkelighet i Kina: Legge grunnlaget for propaganda og tiltak *mot* klassekamper som arbeidere og fattigbønder reiser i opposisjon mot egenmektige Teng-lojale byråkrater, mot kapitalister som har gjenerobra tidligere posisjoner, mot framveksten av nye rikbønder osv.

Teng-fløya hevder at *kulturrevolusjonen* var en gigantisk feiltakelse og en enorm ulykke for Kina. Det blir hevda at det ikke var noen grunn til kulturrevolusjonen, fordi situasjonen før den blei satt i gang var utmerka. Det er åpenbart riktig at kulturrevolusjonen førte til unødige forfølgelser og tragedier. Det er videre åpenbart at den bana veien for revisjonister i ultra-»venstre«-frakk osv.

Men at det var *berettiga* og nødvendig å reise en omfattende kamp mot byråkratisering, borgerliggjøring og Liu/Teng-fløyas forsøk på fullstendig maktovertakelse, er etter mi oppfatning helt klart.

Kulturrevolusjonen lyktes ikke. De feila som førte til at den ikke lyktes, må analyseres og oppsummeres. Feil hos Mao i denne sammenheng, må avdekkes. Men også de positive erfaringene må oppsummeres. La oss i denne forbindelsen ha følgende stikkord klart for oss:

- Da Mao starta kulturrevolusjonen fikk han spontan oppslutning fra millionmasser. Det utløste en politisk aktivitet uten sidestykke i noen sosialistiske land.

- Det blei skrivi millioner av veggaviser, og dette stilte spørsmålet om *ytringsfrihet for massene* på en måte som var ukjent i noe tidligere sosialistisk land.

- Kulturrevolusjonen førte *streikeretten* (på Maos initiativ) for første gang inn i et sosialistisk lands grunnlov.

- For første gang blei det i praksis oppretta uavhengige fagorganisasjoner i et sosialistisk land. osv. osv.

Teng-fløya bryker feil fra kulturrevolusjonen til vidtgående propaganda mot Mao. Det antydes nå at flertallet i partiledelsen har kommet fram til at Mao i hovedsak har gjort feil siden -59!

Er det noen grunn til å se bort fra at »oppsummeringa av Maos rolle« har sammen-

heng med oppsummeringa av kampen mellom Maos linje og Teng/Liu-fløyas revisjonisme helt siden slutten av femti-tallet?

Teng er mye lurere enn Krustjov var. Det er liten grunn til å tru at Mao blir bært ut av mausoleet. Tvert om er det trulig sånn at andre blir bært inn. Det er liten grunn til å tru at Mao blir styrta ut i det ytterste mørket, gjennom dramatiske beslutninger. Mer sannsynlig er det at linjer Mao kjempa mot på område etter område blir framstilt som riktige og at Mao »tok feil».

KONKLUSJON

Som kommunister er det mulig å slå fast at utviklinga i Kina er negativ. Dette vil få skjevnessvangre konsekvenser for sosialismen i Kina, viss ikke denne utviklinga brytes.

At situasjonen er alvorlig, har sammenheng med at *revisjonismen* har erobra makta i KKP og staten, under ledelse av gruppa rundt Teng.

Det er viktig og nødvendig at vi diskuterer og

forstår dette. Dette er av stor betydning for utviklinga av vårt eget parti, og vår evne til en sjølstendig utvikling av en revolusjonær politikk i Norge.

At vi tar klart standpunkt til utviklinga i Kina, er sjølsagt ikke det samme som at vi skal gå ut å »erklære brudd», osv. Noe sånt ville være forhasta og skadelig. Det er to viktige grunner til det: Det er fortsatt muligheter for at kampen ikke er avgjort i Kina, det er fortsatt mulighet for at den negative utviklinga vil bli brutt. Det andre er at Kina fortsatt er ei sentral kraft mot sosialimperialismen. I en situasjon med voksende krigsfare vil det være svært skadelig å avskjære kontaktene våre med Kina. Det vi derimot er nødt til er å gjøre klart for oss sjøl som parti, hva vi mener om utviklinga i Kina. På dette grunnlaget må vi også stille oss i den posisjonen at vi offentlig kritiserer linjer og politikk, som står i motsetning til vårt syn, når dette er nødvendig.

Bjarne.

OM KINAS POLITISKE LINJE ETTER KULTURREVOLUSJONEN

Kineserne har i det siste 4-5 åra gjennomført store endringer i sin politikk. Dette har ført til stor ideologisk forvirring i kommunistpartiene i vesten. Dette gjelder også partiet vårt. Vi har ikke analysert utviklinga i Kina grundig nok og mange mener at ledelsen (Hua og mest Deng) står for »høyrepolitikk». Ille er det også at færre er interessert i utviklinga i verdens eneste sosialistiske land og mest folkerike stat. Medlemstallet i Vennskapssambandet er gått tilbake, til tross for at Kina og Vi er blitt et enormt bra blad, få leser Beijing Review (som er blitt et svært interessant teoretisk tidsskrift) og ifjor reiste bare en håndfull ml-ere til Kina.

Alt dette må bety at folk vurderer Kina før 1976/77, Kina under kulturrevolusjonen (mens Mao ennå levde), som det egentlig sosialistiske Kina. Det betyr også at en har et annet syn enn KKP på hva sosialisme og revisjonisme er.

Jeg skal her ta opp endel områder hvor mange partimedlemmers syn avviker eller er uavklart til hva kineserne mener. Vurderinga av disse spørsmåla vil også henge nær sammen med vurderinga av Lin Shaoqi og Deng Xiao-Pings historiske rolle.

ERFARINGENE FRA SOVJETUNIONEN

Sovjetunionen var det første sosialistiske landet. Erfaringene fra Sovjetunionen var hovedkilden for de kinesiske kommunistene da de skulle starte oppbygginga av sosialismen. Stalin mente at hvis Sovjetunionen ikke raskt kunne ta igjen Vesten teknisk og økonomisk, ville det falle som offer for imperialistisk aggresjon. Historia viser at Stalins analyse var

korrekt. I løpet av knappe 15 år bygde Sovjet opp sitt industripotensiale og tilførte nazismen dens knusende nederlag. Men Stalin hadde fulgt en skjebnesvanger politikk ved å gjøre seg avhengig av teknokratene. Han hadde begynt med å bruke høytlønna utenlandske eksperter, men ga etter hvert også russiske eksperter det samme. Langsamt vokste det fram et skikt av høytlønnede teknokrater som i levevis og holdninger skilte seg sterkt fra folk flest. Som kineserne sier, vokste det fram en klasse av byråkratmonopol-kapitalister som gradvis også erobra flertallet i SUKP og dermed var istand til etter Stalins død, helt å erobre den politiske makta i Sovjetunionen. Stalin hadde sett fare-tendensene, men anså problemet bare å henge sammen medbyråkratisk arbeidsstil og prøvde derfor å løse problemet med utallige appeller.

Kina ser faren for en ny elite til tross for at de mangla høytlønna teknokrater.

I 1956 nevner Mao for første gang offentlig faren for at en elite kan dannes. Han snakker om et lag av aristokrater adskilt fra folket. Kadrene skal passe seg for »borgerskapets sukkerdragerte kuler». Antakelig mener han ikke at kadrene blir bestukket, men at noen av dem karrér til seg fordeler. På bakgrunn av hendingene i Øst-Europa i 1956 (reaksjonære anti-parti opptøyer), negative utslag av 100 blomster-kampanja (angrepene på sosialismen) og tanken om at noe var gått galt i Sovjetunionen, fattet Lushankonferansen 1959 vedtak om at i Kina i øyeblikket er »høyre-opportunismen» hovedfaren. Liu og Deng angripes i de etterfølgende kampanjer for å stå for høyrelinjer ved å ville tillate private jordlapper i den nåværende historiske perioden og tillate frie markeder (som tillegg til de statlige og kollektive butikkene og markedene for å øke bøndenes innsatsvilje og for å bedre varetilbudet).

I dag mener ledelsen at Lushankonferansen 1959 betydde et venstre-avvik. En hadde ønsket å utvikle eiendomsforholdene langt raskere enn hva bøndene var innstilt på og hva som var objektivt mulig med de produktivkreftene som var utviklet. Dette venstre-avviket ble ytterlig-

ere forsterket i perioden forut for kultur-revolusjonen. 4-banden og Lin Piao-tilhengere får i dag skylda for venstre-politikken og det er lærerikt å se på kritikken nok engang.

4-BANDENS POLITIKK

4-banden og Lin Piao sto for en ekstrem venstre-opportunistisk linje (ultra-venstre) som førte Kina på randen av borgerkrig og kontra-revolusjon. Ultravenstre benekta det objektive faktum at de utbytende klassene ikke lenger eksisterte som integrerte klasser i Kina *etter* at jordreformen var gjennomført (utdelinga av godseierjord og den gradvise, frivillige kollektiviseringa) og *etter* at den sosialistiske omforminga av industrien og handelen var gjennomført i 1956. Lin Piao og 4-banden gikk i spissen for å utvide klassekampen i de 20-åra som fulgte. De og Mao påsto at borgerskapet var i ferd med å vinne makta i partiet. Spesielt gamle kadre og medlemmer av de demokratiske partiene var »vandrere på den kapitalistiske vei» og revisjonister. »Hovedpersonen i partiledelsen som tar den kapitalistiske vei er Liu Shaoqi, nummer to er Deng Xiaoping». De snakket om »å gjennomføre altomfattende diktatur» over fienden, noe som betydde å trappe opp og utvide klassekampen kraftig. »Gjør revolusjon ved å fjerne partikomiteene» og »opprett revolusjonskomiteer» var linjer som bragte situasjonen ut av politisk kontroll.

4-banden overså at produktivkreftene var svært særlig utvikla i Kina. De fordømte de 4 moderniseringene som Chou Enlai hadde lansert på den 3.nasjonale folkekongressen i 1964 og kalte den økonomiske politikken med å prioritere økt produksjon for revisjonistisk og kapitalistisk. Å gå inn for å importere avansert utstyr fra utlandet var »å dyrke utenlandske ting» og »å selge landet». Kina skulle altså gjennomføre den tekniske revolusjonen på nytt og på egenhånd. Hvordan ville så 4-banden få produksjonen til å øke? Jo, en skulle starte en »kommunistisk vind» (en kampanje) (i et sosialistisk samfunn!) og »bevisstheten om å være fattig» skulle sikre at en valgte riktig politikk.

Dette kunne selvfølgelig ikke bringe Kina ut av teknisk tilbakestående og fattigdom. En slik politikk holdt på å føre Kina inn i katastrofen. 4-banden var egentlig Trotsky's disipler: en venstre-tendens full av »røde» fraser og rop om kamp, revolusjon og politikk. Altså egentlig ei høyrelinje forkledd som venstre. Ei politisk linje som fører til økonomisk stagnasjon og at store grupper vender seg mot sosialismen.

Liu Shaoqi beskrev situasjonen slik: »Jo hardere kampen ble ført, jo mer alvorlig problemet ble formulert, jo flere feilgrep en kunne grave fram hos andre, jo bedre.»

Først i 1973 ble situasjonen roligere. Mao tok initiativet til at Deng ble utnevnt som vise-statsminister og opptatt igjen i Sentralkomiteen. Partiet besto nå av 2 store, innbyrdes rivaliserende grupper. Det politiske liv i Kina var i perioden 1974-76 prega av denne makt-kampen. Etter de folkelige demonstrasjonene mot 4-banden på Tien Anmen plassen i april 1976 mista Deng alle sine verv. Chou Enlai var død 3. mndr. før og Mao døde et halvt år seinere. Situasjonen var altså enormt kritisk. Men 4-bande motstanderne var i flertall i Politbyrået. Hua tok over.

Hvordan vurderer kineserne i dag klassekampen under sosialismen?

I perioden med omforming av eiendomsforholdene 1949-56 var klassekampen det viktigste. Men etter at det sosialistiske systemet er grunnleggende gjennomført, er hovedoppgaven for flertallet å *bygge sosialismen*. I denne perioden må det å utvikle produktivkreftene gis første prioritet. Allerede Stalin hadde sagt at når omforminga av eiendomsforholdene var over skulle klassekampen modereres. Sentralkomiteen i KKP sa da også i 1956 at hovedoppgava nå er å »beskytte og utvikle produktivkreftene». De formulerte seg riktignok i kampform: »føre kamp mot naturen». I følge kineserne idag vil klassekampen fortsette i hele den historiske perioden med overgangssamfunn. Å benekte klassekampen vil være et høyreaavik, men å se på klassekampen som viktigste oppgave er venstre.

ENHETSFRONT POLITIKKEN UNDER SOSIALISMEN

Hvilken enhetsfront-politikk en fører vil henge intimt sammen med hva slags syn en har på klassekampen. Deng formulerte det slik i 1975: »Landet vårt har en befolkning på 600 millioner. Å forene en så stor befolkning i å bygge sosialismen er en viktig, skjønt vanskelig oppgave. For å oppnå enhet må vi hele tida rådføre oss med og samarbeide med folket. Vi må behandle folk korrekt. Vi behøver å skape en politisk situasjon med både sentralisme og demokrati, både disiplin og fleksibilitet, både enhetlig vilje og befrielse av tanken og mennesket.» Deng, Chou Enlai og Mao la grunnlaget for en forsoningspolitikk overfor det nasjonale borgerskapet (Den delen av borgerskapet som patriotisk sto imot imperialismen og kompradorborgerskapet under frigjøringsperioden).

Kulturrevolusjonen betydde at 4-bandens linje vant fram. Det nasjonale borgerskapet ble stempla som »klassefiender» og gjort til mål for »proletariatets diktatur». Liu Shaoqi fikk for eksempel lønna satt ned til eksistensminimum. Om dagen ble han utsatt for »kamper» og om kvelden måtte han gjøre fysisk arbeid. Tankevekkende er det at 4-bandens linje var identisk med Albanias: Det nasjonale borgerskap er ingen alliert for proletariatet. Sto også Pol Pot for liknende feil i enhetsfront-arbeidet?

Etter at Deng igjen ble rehabilitert i 1977 har han hatt hovedansvaret for å gjenopprette enhetsfronten med det nasjonale borgerskapet. De får nå årlig utbetalt et fast beløp som erstatning for den kapital de ble fratatt på 1950-tallet, slik de hadde fått det fram til 1966. Mange av de er nå døde, men antakelig er ca. 250 000 fortsatt i arbeid. I gjennomsnitt er lønna deres beskjedne: ca. 80% tjente under 100 Yuan pr. mnd. (arbeidernes lønn ligger mellom 30-110 Yuan pr. mnd.)

DE INTELEKTUELLE

De intellektuelle led også mye under kultur-revolusjonen, men blir nå kraftig oppvurdert.

Det vil bli umulig å gjennomføre de 4 moderniseringene som skal bringe Kina ut av fattigdommen, uten deres aktive støtte. I følge Deng og KKP er den overveldende del av de intellektuelle (ikke alle) en del av arbeiderklassen. Forskjellen til arbeiderne som gjør fysisk arbeid knytter seg bare til arbeidsdelinga (som er helt nødvendig). De intellektuelle har altså beveget seg gjennom de siste 30 år gradvis fra småborgerskapet og over i arbeiderklassen. Årsaken til det ligger i at de intellektuelle i løpet av 30 år med sosialistisk omforming har forandret seg fundamentalt i ideologi og levestil slik at de fleste i dag jobber hardt og helhjerta for sosialismen. Dette betyr selvfølgelig ikke at fortsatt omforming ikke er nødvendig.

OM PLANLEGGING OG MARKED

Driften av et land som Kina er et enormt komplisert foretakende. Virksomheten til et meget stort antall produsenter skal samordnes og reguleres. Et stort antall produkter, råvarer, maskiner skal fordeles over et meget stort geografisk område. Folkets arbeidskraft skal brukes mest mulig effektivt. Forholdet mellom forbruk og investering skal avgjøres. Arven fra fortida: industristrukturen, det tekniske nivået, import og eksportmulighetene osv. utgjør store begrensninger. Problemene er med andre ord mange.

I følge kineserne er økonomien i den sosialistiske overgangsperioden en vareøkonomi under styring av statsplanen. Å gjennomføre en rein planøkonomi med de nåværende produktivkreftene ville være umulig og dessuten forutsette et gigantisk planleggingsapparat. I de kapitalistiske land tvang verdiloven vareprodusentene til å ta hensyn til det samfunnsmessige nødvendige arbeidsforbruket og å streve etter å senke det. Verdiloven kan vi kort si er en økonomisk lov for vareproduksjonen som sier at varebyttet (handelen) skjer i overensstemmelse med den mengde arbeid som er nedlagt i produksjonen. Gjennom en hard konkurranse-

kamp tar de dyktigste foretakene hjem seieren. Avhengig av tilbud og etterspørsel vil imidlertid prisene kunne svinge ganske mye over og under vareverdien og dette forteller produsentene hvilke varer de trygt kan produsere mer av og hvilke som er overflødige. Dette er den positivt regulerende virkningen av verdiloven og markedsmechanismene, det blir en viss plan over hva og hvor mye som produseres, men det er viktig å huske på at under kapitalismen fungerer disse kreftene spontant og planløst og fører til et enormt sløseri (f.eks. bedriftsnedleggelse, opphogging av moderne skip osv.). Stalin så av forklarlige grunner på verdiloven som en arv fra det kapitalistiske samfunnet og prøvde å begrense den mest mulig. Produksjonsmidlene ble helt utelukket fra vareøkonomien og fordelt etter statsplanen. Kineserne overtok Stalins ensidige satsning på plan: Industriens produkter ble disponert av staten, som i sin tur skaffet industrien maskiner, råstoffer osv. og utstedte detaljerte direktiver på hva som skulle produseres og hvor mye. Flere alvorlige problemer oppsto: For det første et tungrodd byråkrati (de utallige plankommisjonene, ministeriene og industribyråene). Det oppsto alvorlige uoverensstemmelser mellom folkets behov og produksjonen. En fikk produkter ingen ville kjøpe. Feil ble ikke retta opp tidnok fordi staten alltid kjøpte hele produksjonen osv. Det oppsto mangel på visse varer. Prisene var ofte administrativt fastsatte og sto ikke i forhold til varenes verdi. På statistikken kunne faktisk en bedrift gå godt bare fordi prisen var satt for høyt. Dempa entusiasme og lavere innsatsvilje blir det naturlige resultatet av slike forhold. For kineserne er verdiloven i dag ingen troubel-maker. Den forstyrrer ikke planen. Tvertimot spiller den en positiv rolle. Verdiloven er en viktig regulator for produksjonen, ikke spontant og blind som under kapitalismen, men bevisst ledet av statsplanen. Den kan bringe fram konkurransen mellom bedriftene og gi initiativet og arbeidsentusiasmen bedre spillerom. Produksjonen vil dermed øke og bedre leveforholdene for befolkninga. En del bedrifter vil også bli nedlagt men dette vil skje i overensstemmelse med planen og vil ikke føre til

arbeidsledighet.

ARBEIDSENTUSIASME

Hva driver fram initiativet og arbeidsentusiasmen. Marx sa: »Alt mennesket kjemper for har å gjøre med dets egeninteresser.» 4-banden sa: Arbeiderne jobber uten tanke på betaling og viljen bestemmer alt. og til bøndene sa de: gjør revolusjon ved hjelp av bevisstheten om å være fattig.» Kineserne praktiserer i dag det sosialistiske fordelingsprinsippet: »Til enhver etter arbeid». Systemet er »materiell belønning kombinert med moralsk oppmun-

tring (kampanjer) med vekt på det sisten». Gjorde de det ikke slik ville produksjonen ikke øke og utvikle seg. Det er viktig å være obs. på at den materielle belønninga er begrensa: Bonusen utgjør bare 10-20 % av lønna. Den konkurransen som dermed oppstår ser kineserne positivt på.

Alex.

P.s. Dere som leser engelsk må abonnere på det ukentlige, teoretiske tidsskriftet Beijing Review!

Ta dere råd til en tur til Kina. Det vil være en opplevelse for livet.

